

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

UUR[®]

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Aktualizace 2022

Verze 7/2022

Rozvoj ve všech oblastech

www.mmr.cz

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Aktualizace 2022

Verze 7/2022

Ministerstvo pro místní rozvoj
Ústav územního rozvoje

Praha a Brno, 2022

ISBN 978-80-87147-83-2 Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha
ISBN 978-80-87318-34-8 Ústav územního rozvoje. Brno

Obsah

OBSAH	3
VÁŽENÍ ČTENÁŘI,	4
I. ZÁKLADNÍ INFORMACE	5
II. ÚČEL A UŽIVATELÉ	6
ÚČEL	6
UŽIVATELÉ	6
III. ANALÝZA	7
EVROPSKÝ KONTEXT	7
STAV V ČESKÉ REPUBLICE	8
IV. VIZE	10
V. NAPLŇOVÁNÍ VIZE	11
<i>Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel</i>	13
<i>Téma 2 – Veřejná prostranství</i>	17
<i>Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí</i>	21
<i>Téma 4 – Zadávání zakázek a dotace</i>	24
<i>Téma 5 – Kvalita staveb</i>	27
<i>Téma 6 – Vzdělávání</i>	31
<i>Téma 7 – Osvěta a média</i>	35
<i>Téma 8 – Výzkum a vývoj</i>	38
<i>Téma 9 – Vedení, koordinace a spolupráce</i>	41
PŘÍLOHY	45
PŘÍLOHA 1: AUTOŘI A POSTUP TVORBY	45
PŘÍLOHA 2: ZÁKLADNÍ POJMY	48
PŘÍLOHA 3: SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY	50
EVROPSKÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY	50
NÁRODNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY	50
PŘÍLOHA 4: RELEVANTNÍ DOKUMENTY	52
EVROPSKÉ DOKUMENTY	52
NÁRODNÍ DOKUMENTY	54
PŘÍLOHA 5: SEZNAM ZKRATEK	57
PŘÍLOHA 6: SEZNAM OBRÁZKŮ	58

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou Politika architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022. Připravilo ji Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje. Velký podíl na vzniku měla i Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, které dodaly klíčové náměty a aktivně se do tvorby zapojily. K přípravě přispěly i vysoké školy, zejména Fakulta architektury Českého vysokého učení technického v Praze, nevládní a neziskové organizace, např. Nadace Proměny či Architekti ve škole, a také veřejnost.

První Politiku architektury a stavební kultury České republiky schválila vláda na počátku roku 2015. Po šesti letech byla politika vyhodnocena, a to včetně plnění stanovených opatření. Na základě tohoto vyhodnocení vláda uložila zpracovat do konce roku 2022 aktualizaci, která vznikla za součinnosti rozsáhlé pracovní skupiny. Části textů byly pozměněny, cíle upraveny a mnoho již splněných opatření bylo nahrazeno novými. Zařazena byla i nová témata, např. reakce na klimatické změny či vazba na cestovní ruch.

Účelem Politiky architektury a stavební kultury České republiky není povolovat stavby ani navrhovat konkrétní projekty. Jejím cílem je vytvořit předpoklady k tomu, aby vznikající stavby byly kvalitní. Dokument však neklade důraz pouze na kvalitu jednotlivých staveb, ale zdůrazňuje potřebu komplexního vnímání prostředí, tedy vzájemného působení staveb, jejich vztahu ke stávajícím architektonickým a urbanistickým hodnotám a též jejich vlivu na krajinu. Stanovená opatření směřují do oblasti uspořádání území, kladou si za cíl zlepšit dostupnost veřejné infrastruktury či stanovovat dlouhodobou urbanistickou koncepci. Kvalitu prostředí v sídlech významně ovlivňují veřejná prostranství, proto jsou ukládána i opatření k jejich lepšímu plánování, realizaci a údržbě. Dalším velkým tématem je kvalita architektonických a urbanistických projektů. Výsledné dílo ovlivňuje nejen zpracovatel návrhu a realizační firma, ale i zadavatel – právnické a fyzické osoby. Proto se dokument zaměřuje i na pozvednutí povědomí široké veřejnosti o významu kvality staveb a jimi vytvářených prostorů. V aktualizaci je kladen větší důraz na zapojení veřejné správy na úrovni krajů i obcí, dokument by tedy měl být více nápomocný rovněž samosprávám.

Od Politiky architektury a stavební kultury České republiky očekávám, že přispěje ke zlepšení prostředí, v němž žijeme, a zároveň posílí zájem o tvorbu příjemných měst a obcí.

PhDr. Ivan Bartoš, Ph.D.
Místopředseda vlády pro digitalizaci a ministr pro místní rozvoj

I. ZÁKLADNÍ INFORMACE

Politika architektury a stavební kultury České republiky (dále také „PASK ČR“) je strategický dokument s celostátní působností schvalovaný vládou České republiky. Její zpracování uložila vláda v roce 2011 usnesením, kterým schválila Konceptci bydlení České republiky do roku 2020. Dne 14. 1. 2015 byla usnesením vlády č. 22 Politika architektury a stavební kultury České republiky schválena. V roce 2021 uložila vláda na základě vyhodnocení první verze dokumentu zpracovat do konce roku 2022 jeho aktualizaci.

Politika architektury a stavební kultury České republiky stanovuje vizi a základní cíle ve střednědobém až dlouhodobém horizontu, rozčleněné dle témat. Pro dosažení stanovených cílů navrhuje opatření, včetně určení zodpovědných a spolupracujících institucí a termínů splnění opatření. Struktura dokumentu vychází z „Metodiky přípravy veřejných strategií“.

Základní informace v tabulkové formě:

Název:	Politika architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022
Kategorie:	Politika – strategický dokument stanovující vizi a základní cíle ve střednědobém až dlouhodobém horizontu
Zadavatel:	Vláda České republiky
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Koordinátor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Spolupráce:	Ústav územního rozvoje
Uživatelé:	Veřejná správa, subjekty účastníci se procesem výstavby, veřejnost
Rok zpracování:	2022
Datum schválení:	xx. xx 2022
Forma schválení:	Usnesení vlády České republiky č. XX
Doba realizace:	2022–2028 a dále
Řešený problém:	Podpora rozvoje architektury a stavební kultury jako principu zvyšování kvality vystavěného prostředí

II. ÚČEL A UŽIVATELÉ

Účel

Politika architektury a stavební kultury České republiky řeší podporu rozvoje architektury a stavební kultury jako principu zvyšování kvality vystavěného prostředí. Účelem je přinést zlepšení kvality života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Stavby a jejich okolí, veřejná prostranství i krajina tvoří základní součást tohoto prostředí.

Uživatelé

Zásadní podíl na formování kvalitního vystavěného prostředí mají lidé. Politika architektury a stavební kultury České republiky je proto určena všem, kdo se nějakým způsobem výstavby účastní nebo jsou jí ovlivněni, tedy prakticky všem obyvatelům České republiky.

Za většinu navrhovaných opatření nesou odpovědnost ústřední orgány státní správy. Politika architektury a stavební kultury ČR se týká zejména ministerstev pro místní rozvoj, dopravy, financí, kultury, průmyslu a obchodu, školství, mládeže a tělovýchovy, vnitra, práce a sociálních věcí, spravedlnosti, obrany, zdravotnictví, zemědělství a životního prostředí. Spolupráci na některých opatřeních by měly zajistit ministerstva řízené organizace, konkrétně Národní pedagogický institut a Národní památkový ústav. Spolupráce je požadována i po ústředních orgánech státní správy, konkrétně po Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Českém statistickém úřadu. Zapojeny by měly být i organizační složky státu Ústav územního rozvoje, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Technologická agentura České republiky a Grantová agentura České republiky.

Velký podíl na realizaci některých opatření a tím i na úspěchu implementace opatření definovaných Politikou architektury a stavební kultury bude mít veřejná správa, a to na úrovni krajů i na úrovni obcí.

Dosažení definovaných cílů není myslitelné bez přímé spolupráce s oběma profesními komorami, tedy Českou komorou architektů a Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

Spolupracovat na naplňování vybraných opatření by měly odborné a profesní svazy a spolky, zejména Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR a dále Svaz měst a obcí České republiky, Sdružení místních samospráv ČR, Asociace krajů České republiky, Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR či Svaz zakládání a údržby zeleně, ale např. i galerie a ideálně také občané.

Jedním z klíčových předpokladů pro pozdvižení stavební kultury je výuka a vzdělávání v této problematice na školách. Pro obecné povědomí o významu architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury a stavební kultury je nutné posílit výchovu a vzdělávání na základních a středních školách a zvýšit prestiž odborných učilišť. Zásadní roli ve vzdělávání odborníků zastávají vysoké školy, které by měly úzce spolupracovat s výzkumnými institucemi. Ve spolupracujících organizacích se pod vysokými školami myslí např. České vysoké učení technické v Praze – Fakulta architektury včetně účelových pracovišť (Výzkumné centrum průmyslového dědictví a Výzkumné centrum Fakulty architektury Českého vysokého učení technického v Praze) a Fakulta stavební, Vysoké učení technické v Brně – Fakulta architektury a Fakulta stavební včetně výzkumného centra AdMaS (Advanced Materials, Structures and Technologies), Technická univerzita v Liberci – Fakulta umění a architektury, Vysoká škola báňská technické univerzity v Ostravě – Fakulta stavební, Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, Akademie výtvarných umění v Praze, ARCHIP (Architectural Institute in Prague), Mendelova univerzita v Brně – Zahradnická fakulta, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta životního prostředí, a další fakulty a vysoké školy.

Při spolupráci na plnění některých opatření, propagaci architektury a stavební kultury a zejména při práci s veřejností je nezastupitelná úloha nevládních a neziskových organizací, obecně prospěšných společností a zapsaných spolků. Pod dále používaným pojmem neziskové organizace se myslí např. Společnost Petra Parléře, Nadace ABF, Nadace české architektury, Centrum pro středoevropskou architekturu CCEA, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Občanské sdružení Kruh, Nadace Partnerství, Nadace Proměny, Architekti ve škole, Agora CE, Auto*Mat, platforma ReSITE, CBArchitektura, Platforma městských architektů, Pěstuj prostor a mnoho dal

III. ANALÝZA

Evropský kontext

Debata o významu kvalitního vystavěného prostředí se začala v evropských institucích rozvíjet cíleně v roce 1999 za finského předsednictví Evropské unie, kdy se na evropském setkání o architektuře poprvé sešli zástupci všech členských států tehdejší patnáctky a Norska, aby formulovali základní cíle v oblasti architektury, zejména nutnost zabezpečovat právo občanů na kvalitní architekturu a životní prostředí, podporovat šíření architektonické kultury, vytvořit evropský poradní orgán pro spolupráci členských států v oblasti architektury a zajistit, aby byla kvalita architektury zohledněna také v evropských politikách z jiných oblastí.

Evropským poradním orgánem v oblasti architektury se stalo v roce 2000 Evropské fórum pro politiky architektury (European Forum for Architectural Policies – EFAP). EFAP byla mezinárodní evropská síť expertů, která prostřednictvím národních politik architektury povzbuzovala diskusi, výměnu zkušeností a propagaci politiky architektury a kultury vystavěného prostředí. V roce 2016 však fakticky zanikla. Na EFAP navázaly konference o politikách architektury organizované předsednickým státem Rady EU, označované jako European Conference on Architectural Policies – ECAP.

Pravidelně se uskutečňuje také neformální setkání evropských ředitelů politik architektury (European Directors for Architectural Policies) v rámci státu, který předsedá Radě Evropy a pořádá navazující evropskou konferenci k politikám architektury.

Důležitost tématu má odezvu i na úrovni Evropské unie. Ta ustanovila expertní pracovní skupinu OMC (Open Method of Coordination), složenou z odborníků z členských států EU, fungující v letech 2020 a 2021. Skupina se v rámci své činnosti zabývala jednou z priorit, a to otázkou vysoce kvalitní architektury a vystavěného prostředí pro každého. Na základě činnosti této skupiny byla představena hodnotící zpráva – Towards a shared culture of architecture. Investing in a high-quality living environment for everyone: report of the OMC (Open Method of Coordination) group of EU Member State experts, 2021, která pracuje i s Davoským systémem kvality stavební kultury.

Zejména podpoře profese architektů se věnuje Rada evropských architektů (Architects' Council of Europe – ACE), což je nezisková organizace založená v Trevisu v Itálii dne 11. května 1990 sloučením bývalého styčného výboru architektů sjednocené Evropy (CLAEU) a bývalé Rady evropských architektů (CEA). Pracovní struktura ACE je navržena tak, aby udržela a zajistila vysokou úroveň efektivity v rámci evropské architektonické a profesní politiky. Skládá se ze 43 členských organizací, které jsou národními regulačními a odbornými zastupitelskými orgány v členských státech EU, přistupujících zemích, Švýcarsku a Norsku. ACE prostřednictvím svých členů zastupuje zájmy více než 600 000 architektů ze 30 zemí Evropy. Cíli ACE jsou zejména propagace architektury v Evropě, pokrok v architektonické kvalitě ve vystavěném prostředí, podpora udržitelného rozvoje vystavěného prostředí, zajištění vysokých standardů kvalifikace pro architekty, prosazování kvality v architektonické praxi, podpora přeshraniční spolupráce a usnadnění evropské praxe. ACE působí jako jednotný hlas architektů v Evropě.

Během posledních 20 let vznikla v zemích Evropské unie řada politik architektury či podobných materiálů, přičemž některé politiky jsou pravidelně aktualizovány. V některých zemích nejsou vydávány politiky jako strategický materiál, ale jsou vytvářeny zprávy o stavu stavební kultury. Málo častá je cesta podpory kvalitní architektury formou zákona. Absence politik architektury je častější v jižních evropských zemích. Inspirativní jsou i některé politiky států mimo Evropskou unii. Švýcarsko vydalo na počátku roku 2020 Strategii stavební kultury, která se svojí strukturou podobá Politice architektury a stavební kultury České republiky. Norsko má obdobný materiál Architecture.now z roku 2009, na Islandu je vydána Icelandic Government Policy on Architecture z roku 2007.

Stát	Má obdobný dokument	Název	Rok
Belgie	Částečně	Multiannual Programme 2017–2020 (Flandry), Note d'orientation (Brusel), Guide de l'Architect (Valonsko)	2017, 2015, 2016
Bulharsko	Ne		
Česká republika	Ano	Politika architektury a stavební kultury	2022
Dánsko	Ano	Danish Architectural Policy. Putting People First	2014
Estonsko	Ano	The Architectural Policy of Estonia	2002
Finsko	Ano	Suomen Arkkitehtuuripoliitikka	2022
Francie	Ano	Strategie Nationale pour l'Architecture	2015
Chorvatsko	Ano*	Apolitika. Architectural Policies of the Republic of Croatia	2012
Irsko	Ano	Places for People: National Policy on Architecture	2022
Itálie	Zákon, ne politika	Legge-Quadro Sulla Qualità Architettonica	2009
Kypr	Ne	Pouze sektorový dokument Development Control Design Policy, Guidance and Standards	2015
Litva	Částečně	Governmental Resolution on the Inventory of Guidelines for Lithuanian Architecture	2005
Lotyšsko	Ano	Architecture Policy Guidelines 2009–2015	2009
Lucembursko	Ano	Pour une Politique architecturale	2004
Maďarsko	Ano	Nemzeti Építészpolitika. National Architecture Policy	2015
Malta	Ne		
Německo	Částečně**	Pravidelně vydávané Baukultur Report	2014–2017
Nizozemsko	Ano	Building on the strength of design	2016
Polsko	Ano	Polska Polityka Architektoniczna	2018
Portugalsko	Ano	Política Nacional de Arquitectura e Paisagem	2015
Rakousko	Ano	Austrian Federal Guidelines for Building Culture + pravidelně vydávané Austrian building culture report	2017
Rumunsko	Připravuje		
Řecko	Ne		
Slovensko	Ano	Architektonická politika Slovenska	2018
Slovinsko	Ano	Architecture for the People. The Architectural Policy of Slovenia	2017
Španělsko	Zákon, ne politika	Ley de Calidad de la Arquitectura	2022
Švédsko	Ano	Policy for Designed Living Environment	2018

* Chorvatsko připravuje aktualizaci politiky.

** Německo připravuje Guidelines for Baukultur.

Tabulka 1 – Přehled politik architektury a stavební kultury a obdobných materiálů v zemích Evropské unie. Zdroj: MMR.

Stav v České republice

Politika architektury a stavební kultury České republiky se snaží plnohodnotně propojovat priority, cíle a úkoly ve vztahu k vystavěnému prostředí, které jsou již nyní zapracovány ve strategiích a koncepcích jednotlivých resortů. Kromě toho dokument zohledňuje i světové trendy, ideje a priority, které se týkají problematiky staveb, sídel a krajiny.

Politika architektury a stavební kultury České republiky si klade za cíl přistupovat k problematice vystavěného prostředí komplexně, ze širokého spektra pohledů.

V rámci přípravných prací na Politice architektury a stavební kultury České republiky byly v dokumentu „Zvyšování kultury výstavby – Evropské fórum politik architektury“ z března 2011 vyhodnoceny politiky architektury a obdobné dokumenty vybraných evropských států (Finsko, Irsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Švédsko) a požadavky vyplývající z dokumentů Evropské unie.

Součástí podkladů pro Politiku architektury a stavební kultury ČR byly i materiály vypracované Českou komorou architektů, Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Asociací pro urbanismus a územní plánování ČR. Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR zpracovala podklad na téma struktura a prostorové uspořádání sídel. Podklad na téma kvalita staveb zpracovala Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Česká komora architektů. Součástí těchto podkladů byl i odůvodněný návrh možných opatření k řešení zjištěných problémů, zejména v činnosti veřejné správy.

Dalším přípravným krokem bylo zpracování „Analýzy stavební kultury“ v České republice. Předmětem Analýzy bylo hledání nejvýznamnějších problémů této oblasti a míry jejich naléhavosti. Byly vytipovány základní tematické okruhy, členěné do částí věnovaných pojmenování a charakteristice tematického okruhu a rozboru identifikovaného problému. Významnou součástí Analýzy bylo vyhodnocení dosavadních koncepcí resortů a jejich opatření a dotačních titulů.

Po dalších konzultacích a projednání byla Politika architektury a stavební kultury České republiky schválena dne 14. 1. 2015 usnesením vlády č. 22.

Naplnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky, bylo průběžně hodnoceno, přičemž komplexní hodnocení bylo provedeno k roku 2017 a k roku 2020. Z vyhodnocení plnění vyplynulo, že po šesti letech existence Politiky architektury a stavební kultury České republiky je vhodné přistoupit k její aktualizaci. V rámci aktualizace PASK ČR vzniklo několik materiálů, ze kterých samotná aktualizace PASK ČR vychází, a které obsahují řadu analýz. Podrobněji se těmto materiálům věnuje příloha Autoři a postup tvorby.

Obr. 1 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza zahraničních materiálů a doporučení

Obr. 2 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu

Obr. 3 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Náměty k aktualizaci

Obr. 4 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Výsledky souhrnné analýzy výstupů k aktualizaci dokumentu

Ze zpracovaných analytických materiálů vyplývá, že ve vztahu k Politice architektury a stavební kultury je třeba řešit např.:

- zajištění permanentní koordinace a řízení naplnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky, včetně meziresortní spolupráce;
- ustanovení pracovní skupiny či platformy pro setkávání a sdílení zkušeností;
- zapojení organizací, které se tématům souvisejícím s PASK ČR věnují, ale zatím nekooperují;
- podporu implementace v krajích a obcích;
- podporu publicity aktivit spojených s PASK ČR na různých úrovních;
- provázání hodnocení kvality staveb s dotačními programy;
- zachování regionálního charakteru prostředí včetně regionální architektury;
- udržitelnost a odolnost staveb i prostředí, včetně energetické úspornosti;
- adaptaci na klimatickou změnu v rámci krajiny, sídel, veřejných prostranství i budov;
- podporu přípravným fázím jednotlivých záměrů;
- roli dobrých příkladů, zejména kvalitních veřejných staveb jako vzorů pro soukromé stavebníky;
- posílení architektury jako turistického cíle;
- propagaci české architektury v zahraničí;
- podporu místních a krajských politik architektury;
- roli městských, krajských a státních architektů a center architektury;
- srozumitelnost principů Politiky architektury a stavební kultury ČR pro širokou veřejnost.

IV. VIZE

Vizí Politiky architektury a stavební kultury České republiky je přinést zlepšení života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Jejím základním cílem je proto podpora rozvoje architektury a stavební kultury a tím i kvality vystavěného prostředí.

Naplnění jednotlivých cílů povede ke:

- kvalitnější architektuře,
- hospodárným budovám vhodně zasazeným do okolního prostředí,
- přívětivému veřejnému prostoru,
- harmonickým městům i venkovu včetně okolní krajiny,
- respektu k místním specifikům jednotlivých oblastí v České republice,
- vnímání architektury jako stávající nebo i budoucí součásti našeho kulturního dědictví,
- adaptaci sídel a krajiny na klimatickou změnu a k jejich větší odolnosti a soběstačnosti.

Politika architektury a stavební kultury České republiky též:

- podporuje vzdělávání odborné i laické veřejnosti,
- přispívá k podněcování zájmu obyvatel o kvalitu prostředí, ve kterém žijí,
- zvyšuje lokální hrdost a osobní zodpovědnost občanů ve vztahu k vystavěnému prostředí,
- zvyšuje mezinárodní prestiž české architektury.

Jako základní princip je třeba prosazovat a zdůrazňovat nutnost komplexního vnímání vystavěného prostředí, tedy nejen jednotlivých staveb, ale i jejich vzájemného působení a urbanistického uspořádání, vztahu ke stávajícím architektonickým a urbanistickým hodnotám a vlivu na krajinu. Komplexní vnímání prostředí se musí promítat do celkové koncepce, koncepce jednotlivých složek prostředí, až po urbanistický, architektonický a umělecký detail.

K řešení problémů je nutno uplatňovat integrovaný přístup, který vyvažuje a propojuje požadavky jednotlivých resortů a oborů lidské činnosti. Architektura, urbanismus a územní plánování by měly mít v procesu udržitelného rozvoje integrující úlohu.

Je třeba stále zdůrazňovat, že prostředí by mělo být uživatelsky příjemné, pro člověka pohodlné, udržované, funkční, bezpečné, charakterově pestré a krásné. Kvalitní a estetické prostředí ovlivňuje a kultivuje společnost i každého člověka a jeho chování. Kulturnost se projevuje také tím, jak se o své prostředí společnost stará.

Architekturu je třeba vnímat jako komplexní oblast kreativního průmyslu, nástroj inovací, propojující technické a humanitní disciplíny pomocí specifických metod a znalostí, mající tvůrčí a experimentální charakter.

Dobré plánování sídel a krajiny přinese investice a zvýší obrat naší ekonomiky, a to současně se zvýšením kulturní úrovně. V dlouhodobém horizontu Politika architektury a stavební kultury České republiky přispěje k úsporám nákladů na stavby financované z veřejných rozpočtů, které se zároveň stanou vzorem soukromému sektoru. Opatření směřovaná do vzdělávání, osvěty a do výzkumu posílí znalosti při plánování a výstavbě a jsou v souladu se zaměřením na inovace a rozvoj znalostní ekonomiky. Rozvoj architektury a inženýrských činností bude mít na ekonomiku České republiky pozitivní vliv přímý i nepřímý, prostřednictvím dodávek souvisejících služeb. Kvalitní vystavěné prostředí podpoří rozvoj dalších oblastí, např. cestovního ruchu.

V. NAPLŇOVÁNÍ VIZE

Na následujících stranách jsou v rámci jednotlivých témat určeny cíle, jejichž naplnění přispěje ke zvýšení kvality vystavěného prostředí. Témata jsou řazena nejprve podle měřítka od základního územního rámce po stavby a dále jsou doplněna o specifická témata související se vzděláváním a osvětou. Vzhledem ke komplexnosti celé problematiky mají opatření často dopad do více témat. Pro zjednodušení textu je snaha je vícekrát neopakovat a uvést je vždy u dřívějšího tématu.

Tato kapitola také definuje **opatření**, která by měla vést k jejich naplnění. Pro každé opatření určuje

- zodpovědnost – garanta, který je zodpovědný za naplnění opatření;
- spolupráci – instituce, které se spolupodílejí na naplnění opatření;
- termín – rok, do jehož konce má být opatření naplněno.

Naplňování opatření určených Politikou architektury a stavební kultury České republiky budou řídit garanti jednotlivých opatření. Garanti jsou převážně orgány veřejné správy.

Naplnění opatření se předpokládá v průběhu let 2022 až 2028. U některých opatření je určen termín průběžně, což znamená začít s naplňováním bezodkladně a plnit ho i nadále.

Plnění navržených opatření bude průběžně sledováno a hodnoceno ve spolupráci se zainteresovanými resorty a institucemi. Budou zpracovávány a na internetových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj a Ústavu územního rozvoje zveřejňovány zprávy o průběžném plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky, aby byla zajištěna veřejná kontrola naplňování dokumentu. Do konce roku 2028 bude zpracována a vládě předložena zpráva o vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky.

Navržená opatření mají dopad na veřejné rozpočty. Některá opatření budou realizována v rámci činností, které jednotlivá ministerstva zajišťují bez zvýšených nároků na zdroje financování (např. tvorba metodik). Druhou velkou skupinou jsou činnosti, které by bylo nutné provádět i bez přijaté Politiky architektury a stavební kultury České republiky, materiál však bude mít vliv na zkvalitnění výsledků těchto činností (např. pořízování územně plánovacích podkladů a dokumentací). Některá opatření též obsahují návrhy na využití nástrojů, které již mají přidělené rozpočtové prostředky, a navržená opatření proto neznamenají nové nároky na veřejné rozpočty.

Předpokládané rozpočtové nároky musí být financovány ústředními orgány státní správy v rozsahu kompetencí jim příslušejících vždy z výdajů dané kapitoly v rámci schváleného limitu

Obr. 5 – Archeopark Pavlov. Hlavní cena České ceny za architekturu 2017. Pavlov. Autor: Ing. arch. Radko Květ, Ing. arch. Pavel Pijáček. Fotografie: Ales Jungmann. Pozornost si zaslouží zejména začlenění díla současné architektury do krajinného rázu místa s hlubokou vazbou na přírodní, kulturní i historické dědictví a hodnotu krajiny Pálavy a jejího okolí.

Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel

Krajina, struktura osídlení a prostorové uspořádání sídel určují základní podmínky pro kvalitní vystavěné prostředí. Dlouhodobá koncepce je klíčová pro udržitelný rozvoj sídel i krajiny. Základní koncepční rámec pro rozvoj sídel i volné krajiny určuje územní plánování, které by mělo úzce spolupracovat se strategickým plánováním. Při analýzách i návrzích je nutné důsledně zohledňovat specifické charakteristiky sídelní struktury v České republice i v jejích jednotlivých oblastech, včetně dochovaných architektonických a urbanistických hodnot. Musí být bráno v potaz zachování veřejné vybavenosti, přírodních a kulturních hodnot a ekosystémových služeb.

Krajina představuje základní prostředí, které určuje nejenom možnosti zástavby, ale i obyvatelnosti sídel (dostupné a kvalitní zdroje vody, vhodné místní klima, bezpečnost apod.). Míra klimatických rizik (nedostatek vody, přehřívání, ohrožení území povodněmi, lesními požáry, sesuvy půdy apod.) je určována plánováním a následně především užíváním volné krajiny. Proto kvalitní plánování volné krajiny zásadním způsobem určuje kvalitu sídel a měla by mu být věnována pozornost odpovídajícího významu.

Evropská krajina a kulturní dědictví je nenahraditelné. Je třeba propojit nejen města a městské oblasti, ale také okrajové a venkovské oblasti.¹ Důležité je podpořit ochranu, správu a plánování krajiny za účasti veřejnosti.² Vesnice, městyse, města a městské regiony musí být uspořádány tak, aby všichni jejich obyvatelé měli přiměřený přístup ke všem druhům veřejné infrastruktury, tedy k dopravní a technické infrastruktuře, zelené infrastruktuře, zařízením občanského vybavení i veřejným prostranstvím a okolní krajině. Princip přiměřené rovnosti v dosažitelnosti všech druhů infrastruktury pro všechny občany Evropské unie je zakotven v dokumentu Evropské perspektivy územního rozvoje (European Spatial Development Perspective, 1999). Dostupnost infrastruktur pro obyvatele má mimo jiné rozměr týkající se soudržnosti společenství obyvatel území.

Prostorové uspořádání sídel a jejich aglomerací má významné důsledky pro ekonomickou udržitelnost těchto sídel a aglomerací, protože výrazně ovlivňuje dopravní náklady a časové ztráty dopravou a provozní a udržovací náklady sítí technické infrastruktury. Primárně je třeba rozvoj měst i venkovských obcí situovat uvnitř zastavěného území, prostřednictvím transformací již nevyužívaných lokalit, zejména cílené revitalizace opuštěných a zanedbaných ploch. Zároveň je třeba chránit a rozvíjet hodnoty nezastavěného území a zajistit tak ochranu a rozvoj krajiny jako celku. Při plánování sídel je též důležité, s přihlédnutím k jedinečným vlastnostem každého území, vytvářet podmínky pro smíšené využití území pro bydlení, obchody a služby namísto vzniku rozsáhlých separovaných monofunkčních ploch, které generují nepřiměřené požadavky na dopravu.

Plány řešící prostorové uspořádání území musí vznikat za koordinované spolupráce jednotlivých profesí, zahrnující architektky a urbanisty, krajináře, specialisty na dopravní a technickou infrastrukturu, demografy, sociology, ekonomy a další profese.

Cíl 1.1

Pozitivně ovlivňovat vývoj sídelní struktury.

Opatření 1.1.1

Vyhodnocovat stav a vývoj sídelní struktury České republiky v rámci celostátních územně analytických podkladů.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MK, ÚÚR, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 1.1.2

Zpracovat metodiku pro stanovení sídelní struktury v územně plánovacích dokumentacích.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ÚÚR
Termín: 2024

¹ Davoská deklarace přijatá dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury.

² Sdělení č. 13/2005 Sb. m. s., o sjednání Evropské úmluvy o krajině.

Cíl 1.2

Stanovit, chránit a rozvíjet dlouhodobou urbanistickou koncepci sídel zahrnující mj. jejich funkční, plošné i prostorové uspořádání.

Opatření 1.2.1

V jednotlivých sídlech, zejména pak ve městech, stanovit v územně plánovací dokumentaci dlouhodobě platnou urbanistickou koncepci vycházející mimo jiné z role sídla v sídelní struktuře, z respektování hodnot okolní krajiny i významu zeleně ve městech, urbanistických hodnot a charakteru prostředí, pestrosti a rozmanitosti prostředí, ze sledování bezpečnosti a zdraví obyvatel a ekonomické prosperity.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, veřejná správa na úrovni krajů, AUÚP, ČKA, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 1.2.2

Podpořit aktivní pozemkovou a majetkovou politiku obcí a měst (strategie nakládání s majetkem, pronájmu, prodeje a nákupu nových ploch a budov), zejména pomocí poradenství a sdílení dobré praxe.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MV, ČKA, AUÚP, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, vysoké školy
Termín: průběžně

Cíl 1.3

Minimalizovat nepřiměřené a nevhodné rozrůstání sídel do okolní krajiny. Zajistit důsledné využívání zastavěného území prostřednictvím cílené revitalizace opuštěných a zanedbaných zastavěných ploch, ale i jednotlivých nevyužívaných staveb.

Opatření 1.3.1

Při návrhu územních plánů využít především rezervy v rámci zastavěného území (zejména transformační plochy) a omezit rozrůstání sídel do krajiny a zábory zemědělské půdy, obzvláště v nejvyšších třídách ochrany zemědělského půdního fondu. Toto opatření uplatňovat s přihlédnutím k lokálním specifikům a aplikovat ho jak pro využití obytné, tak i průmyslové a logistické.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MPO, MZe, MŽP
Termín: průběžně

Opatření 1.3.2

Podporovat revitalizace opuštěných a zanedbaných zastavěných ploch (po ukončené průmyslové a zemědělské výrobě a těžbě surovin, opuštěných vojenských areálů apod.) s cílem motivovat investory (včetně obcí) k jejich obnově a novému využití. Zvážit možnost finanční podpory pro tyto plochy.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MF, MŽP, MPO, MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
Termín: 2025

Opatření 1.3.3

Podpořit projekty dočasného využití nevyužívaných ploch a budov, zejména prostřednictvím sdílení dobré praxe.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT,
Spolupráce: MMR, MK, AUÚP, vysoké školy
Termín: 2025

Cíle a opatření

Cíl 1.4

V sídlech zajistit přiměřenou dostupnost kvalitní, udržitelné a vhodně umístěné veřejné infrastruktury, včetně odpovídajících parametrů.

Opatření 1.4.1

V územně analytických podkladech analyzovat dostupnost zařízení veřejné infrastruktury pro plochy bydlení. Poznatky o nevyhovující dostupnosti aplikovat při formulaci problémů k řešení v příslušných územně plánovacích podkladech a dále zohlednit v územně plánovací dokumentaci. Zohlednit spolupráci sídel při využití zařízení občanského vybavení.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, MZe, MPO, MD

Termín: průběžně

Opatření 1.4.2

V územně plánovací dokumentaci prosazovat polyfunkční využití městských center.³

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MD, MPO

Termín: průběžně

Opatření 1.4.3

Koordinovat rozvoj obslužných center nadmístního významu z úrovně kraje.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů

Spolupráce: MMR, MD, MPO

Termín: průběžně

Opatření 1.4.4

Podpořit investice do zelené infrastruktury uvnitř sídel, včetně její údržby.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MD, MPO, MŽP, MK, MZe

Termín: průběžně

Cíl 1.5

Při obnově a tvorbě krajiny posílit plánování, zejména důsledně využívat územně plánovací dokumentace, územně plánovací podklady i pozemkové úpravy.

Opatření 1.5.1

Důsledně koordinovat územně plánovací dokumentace a pozemkové úpravy.

Zodpovědnost: MZe

Spolupráce: MMR, MŽP

Termín: průběžně

Opatření 1.5.2

Zpracovat metodický pokyn pro koncepci uspořádání krajiny.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŽP, MK, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: 2025

³ Davoská deklarace přijata dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury.

Obr. 6 – Revitalizace Kostnického náměstí. Finalista na Českou cenu za architekturu 2021. Praha. Autor: Ing. arch. Haňa Špalková, Ing. Radmila Fingerová. Fotografie: Aleš Motejl. Pozornost si zaslouží zejména výběr a kombinace materiálů s minimálním, avšak precizním designem v kontrastu se skromným řešením zdůrazňující dekorativnost historických prvků a okolních domů.

Téma 2 – Veřejná prostranství

Ke kvalitě vystaveného prostředí neodmyslitelně patří veřejná prostranství. Nabídka atraktivních, snadno dostupných a bezpečných veřejných prostranství je jedním z nezbytných předpokladů pro úspěšné fungování městského i venkovského společenství. Jednou z podmínek snadné dostupnosti je i bezbariérová přístupnost veřejných prostranství.

Veřejná prostranství umožňují setkávání lidí a jejich vzájemnou komunikaci, jež je podmínkou soudržnosti společenství. Vytváří prostor pro společenské, kulturní, relaxační i ekonomické aktivity a svým uspořádáním, podobou a estetickým působením determinují četnost a kulturu mezilidského kontaktu. Veřejná prostranství zahrnují kromě ulic, náměstí, pasáží a dalších veřejně přístupných ploch také parky, veřejnou zeleň a veřejně přístupné zahrady. V hierarchii systému veřejných prostranství mají svou důležitost jak celoměstsky významná prostranství (např. náměstí, parky, obchodní ulice, nábřeží), která ovlivňují obrovské množství návštěvníků, tak malá komunitní prostranství (např. náměstíčka, návsi, parčíky apod.), kde existuje silnější vazba mezi uživatelem a „jeho“ prostorem.

Prostřednictvím každodenního kontaktu s lidmi veřejná prostranství svým vzhledem a způsobem provedení pozitivně i negativně ovlivňují život lidí a jejich náhled na současnou stavební kulturu. Záměry řešení veřejného prostranství a způsob jeho realizace jsou pro veřejný sektor silným nástrojem. Participace obyvatel na plánování i realizaci úprav veřejných prostranství může významnou měrou přispět k identifikaci s danou lokalitou i k upevnění vazeb v rámci komunity. Zapojování veřejnosti do projektů podporuje utváření vztahu k prostředí, předchází hrozbám vandalizmu a zajišťuje dlouhodobý zájem, ochranu a udržitelnost realizovaných záměrů.

Je třeba zajistit taková řešení veřejných prostranství, která vycházejí z potřeb jejich uživatelů a která současně zohledňují demografický vývoj, společenské změny, technologický vývoj, přírodní podmínky a klimatické změny. Veřejná prostranství mají sloužit též jako prostor pro zelenou infrastrukturu a umožňovat její rozvoj.

Pozornost by neměla být zaměřena pouze na tvorbu veřejných prostranství v rozvojových lokalitách. Klíčové je věnovat se zvelebování a údržbě stávajících veřejných prostranství a vytvářet nová veřejná prostranství v rámci zastavěného území a v transformačních územích.

Podobně jako při územním plánování a navrhování jednotlivých staveb je při plánování veřejných prostranství nutno uplatňovat komplexní, integrovaný a koordinovaný přístup. Na řešení musí spolupracovat celé spektrum profesí, cílem je vyvážit a sladit požadavky a zájmy jednotlivých účastníků procesu návrhu veřejného prostranství a dosáhnout synergického efektu. Řešení veřejného prostranství musí vznikat na základě celkové rozvahy, a to od koncepce prostoru až po jednotlivé detaily, včetně materiálového ztvárnění, výběr druhů zeleně, vodních prvků, uměleckých děl apod.

Cíl 2.1

Zajistit dostatečnou vybavenost území vhodnými veřejnými prostranstvími, jejich snadnou dostupnost a vzájemné propojení.

Opatření 2.1.1

Identifikovat hodnoty, využití, funkčnost a dostupnost veřejných prostranství v územně analytických podkladech. Závěry hodnocení veřejných prostranství v územně analytických podkladech promítat do zadání a návrhu územně plánovacích dokumentací.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 2.1.2

Při tvorbě územních plánů, případně územních studií, strukturovat a hierarchizovat systém veřejných prostranství včetně ploch zelené infrastruktury v sídlech.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, MK, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 2.1.3

Využívat územní studie pro prověření systémů veřejných prostranství, včetně systémů veřejné zeleně, a jejich konkrétního řešení.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, veřejná správa na úrovni krajů
Termín: průběžně

Opatření 2.1.4

Využívat regulační plány pro stabilizaci návrhu parcelace zastavitelných ploch s vymezením veřejných prostranství.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, veřejná správa na úrovni krajů
Termín: průběžně

Opatření 2.1.5

Parcelaci zastavitelných ploch řešit na základě komplexního návrhu s vymezením veřejných prostranství, nepřipustit jejich využití po částech bez celkové koncepce řešení.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: průběžně

Opatření 2.1.6

Nástroji územního plánování zamezovat vzniku souborů budov, které znemožňují prostupnost území.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, veřejná správa na úrovni krajů
Termín: průběžně

Cíl 2.2

Plánovat veřejná prostranství komplexně.

Opatření 2.2.1

Vypisovat architektonicko-urbanistické soutěže na významná veřejná prostranství financovaná z veřejných rozpočtů.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, veřejná správa na úrovni krajů
Termín: průběžně

Opatření 2.2.2

Podporovat kvalitní výtvarné realizace ve veřejném prostoru s výběrem pomocí výtvarných či architektonicko-výtvarných soutěží.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MK, MMR, ČKA, veřejná správa na úrovni krajů
Termín: průběžně

Opatření 2.2.3

V návrzích veřejných prostranství zajistit jejich komplexní řešení, včetně dopravní, technické a zelené infrastruktury. Podporovat multioborové týmy jako zpracovatele projektů (architekt, krajinář, dopravní inženýr, vodohospodář, památkář, výtvarník apod.).

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, MŽP, MD, MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 2.2.4

Nástroji územního plánování prosazovat adekvátní využití a měřítko objektů obklopujících veřejná prostranství. Dbát na respektování genia loci lokality.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, MK, ČKA, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy
Termín: průběžně

Cíle a opatření

Opatření 2.2.5

Zlepšit péči o stávající veřejná prostranství, podpořit jejich úpravy a kultivaci, zapojovat při tom veřejnost, včetně dětí a mládeže.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: průběžně

Opatření 2.2.6

Připravit celostátní koncepci podpory veřejných prostranství vhodných pro aktivity, hru a odpočinek s ohledem na všechny věkové skupiny.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: Neziskové organizace

Termín: 2025

Opatření 2.2.7

Podporovat veřejná prostranství vhodná pro všechny věkové skupiny, zejména pro děti, mládež a seniory. Podporovat integraci hry a prostorů pro hru jako nedílnou součást veřejných prostor. Podporovat integraci relaxačních a cvičebních prvků. Podporovat využívání areálů škol i mimo školní čas.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MŠMT, MMR, neziskové organizace

Termín: průběžně

Opatření 2.2.8

V rámci dotačních programů podporovat udržitelnost úprav stávajících hřišť, případně doplnění nových herních prvků. Zabránit dotacím na škodlivé materiály.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: neziskové organizace

Termín: 2026

Opatření 2.2.9

Využívat doporučení o prosazování regulace reklamy (vizuální smog) a světelných zdrojů ve veřejném prostoru.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, neziskové organizace

Termín: průběžně

Cíl 2.3

Zvýšit péči o veřejná prostranství jako ohniska kvality prostředí a příklad pro občany.

Opatření 2.3.1

Provéřít potřebu úpravy předpisů pro stavbu komunikací, které v rámci veřejných prostranství využívají pěší a cyklisté.

Zodpovědnost: MD

Spolupráce: MMR, MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP

Termín: 2026

Opatření 2.3.2

Provéřít, jak odstranit byrokratické bariéry při dočasném umístění uměleckých děl ve veřejném prostoru.

Zodpovědnost: MK

Spolupráce: MMR, Galerie hlavního města Prahy, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, Galerie města Pardubice, Spolek Pěstuj Prostor

Termín: 2026

Opatření 2.3.3

V normě o ochranných pásmech technických sítí zohlednit zelenou infrastrukturu.

Zodpovědnost: MPO

Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚNMZ, ČAS, Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Termín: 2026

Obr. 7 – Top rezidence Šárecké údolí. Uchazeč o Českou cenu za architekturu 2020. Praha 6.
Autor: Ing. arch. Oldřich Hájek, prof. Ing. arch. Jaroslav Šafer. Fotografie: Filip Šlapal
Pozoruhodné je zejména zachování prvků původní zástavby a vytvoření společného prostoru mezi rodinnými domy.

Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí

Citlivé začlenění staveb do okolního prostředí je důsledkem respektu k prostorovým vztahům, atmosféře místa a struktuře stávající zástavby i vztahu ke kulturnímu a přírodnímu dědictví. Pro kontinuitu rázu a charakteru prostředí a společenskou přijatelnost staveb je důležitá vazba na kulturní kontext, urbanistické hodnoty i výchozí přírodní danosti lokality, včetně začlenění stavby do krajiny a přiměřené krajinářské úpravy celého řešeného území respektující dané prostředí.

Důležitá je součinnost státních investorských organizací se samosprávou. Součinnost by se měla dotýkat hledání integrovaných řešení a využívání místních znalostí o území.

Stávající stavební fond je bohatstvím, které je třeba chránit a rozvíjet. Proto je nutné respektovat a kultivovat existující prostředí a vycházet z jeho hodnot. Kdykoliv to bude účelné, upřednostnit před výstavbou nových budov opětovné využívání, regeneraci, prodlužování životnosti a přeměnu stávajících budov.⁴ Základním cílem je podporovat kontinuitu charakteru prostředí, struktury zástavby, konfigurace terénu, působení sídelních a krajinných dominant a jejich kompoziční vztahy a vhodně rozvíjet identitu místa. Ta tvoří jednu ze základních kvalit prostředí, umožňuje obyvatelům identifikaci s místem, kde žijí, a může se stát i významnou konkurenční výhodou daného sídla. Podpora regionální identity pomocí architektury vede k většímu zapojení občanů, jejich identifikaci a růstu ekonomiky a turismu. Současně je třeba podporovat nové kvalitní urbanistické, krajinářské a architektonické intervence, které obohacují stávající prostředí a přinášejí do něj nové hodnoty.

Cíl 3.1

Zajistit návaznost nových staveb na charakter a strukturu hodnotné stávající zástavby, respektovat a rozvíjet kulturní a stavební dědictví i hodnoty krajiny.

Opatření 3.1.1

Zpracovat metodiku na standardizaci nástrojů prostorové regulace v územním a regulačním plánu.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: TAČR
Termín: 2025

Opatření 3.1.2

Podpořit zpracování a využívání regulačních plánů.

Zodpovědnost: MMR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: průběžně

Cíl 3.2

Chránit a posilovat charakter prvků tvořících lokální, celoměstskou či regionální identitu a podporovat ráz prostředí a jedinečnost daného místa.

Opatření 3.2.1

Metodicky podporovat pomocí sdílení dobré praxe zachování regionálního charakteru prostředí včetně regionální architektury, a současně podporovat zachování a využití tradiční venkovské zástavby.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MK, AUÚP, vysoké školy
Termín: průběžně

⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost** (New European Bauhaus) (COM(2021) 573 final) ze dne 15. 9. 2021.

Opatření 3.2.2

Podporovat užívání lokálních stavebních technik a materiálů (včetně materiálů s malou uhlíkovou stopou)⁵. Upravit příslušné normy, aby umožňovaly inovace⁶ (např. novelizovat protipožární předpisy pro dřevostavby).

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: MK, MV, ČKA, ČKAIT, ÚNMZ, ČAS, vysoké školy
Termín: 2028

Opatření 3.2.3

Zpracovávat plány ochrany památkově chráněných území.

Zodpovědnost: veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MK
Termín: průběžně

⁵ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost** (New European Bauhaus) (COM(2021) 573 final) ze dne 15. 9. 2021.

⁶ **Davoská deklarace** přijata dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury.

Obr. 8 – Nová radnice Prahy 7. Nominace na Českou cenu za architekturu 2020. Praha 7.
Autor: Ing. arch. Vojtěch Sosna, Ing. arch. Jakub Straka, Ing. arch. Jáchym Svoboda. Fotografie: Tomáš Slavík.
Pozornost si zaslouží vznešenost řešení významné veřejné budovy a využití archetypálních prvků (schodiště, hodiny).

Téma 4 – Zadávání zakázek a dotace

Pro kvalitní vystavěné prostředí je zásadní kvalitní územně plánovací dokumentace a kvalitní návrh stavby. Zadávání zakázek výrazně ovlivňuje výslednou kvalitu staveb a prostředí, protože se jedná o počáteční fázi přípravy záměru. Při zadávání zakázek na zpracování plánů i dokumentací staveb a při výběrových řízeních na firmy zajišťující realizaci a údržbu staveb se ve výběrových řízeních v drtivé většině případů objevuje jako rozhodující kritérium cena za tyto práce. Tato jednostranná orientace má mnohdy za následek vznik nedostatečně a nekvalitně zpracovaných plánů a projektů a negativně ovlivňuje i kvalitu a životnost realizovaných staveb. To zakládá dlouhodobé problémy a neúměrné náklady jak v užívání jednotlivých objektů, tak i celých sídel. Při zadávání plánovacích a projekčních zakázek ovlivňujících stavební kulturu je třeba sledovat jako hlavní parametr kvalitu, cena by neměla být jediným kritériem, a to ani u malých zakázek.

Při určování ceny stavby je nutno hodnotit náklady životního cyklu stavby, tedy nejen náklady pořizovací, ale i náklady na provoz, údržbu, náklady na výměnu určitých konstrukcí a konstrukčních prvků a případně i na odstranění stavby. Schopnost zohlednit náklady životního cyklu stavby by měla být brána v úvahu i při výběru projektanta včetně týmu specialistů.

Ke zvýšení kvality vystavěného prostředí přispívají architektonické a urbanistické soutěže.

Stavby financované z veřejných prostředků by se měly stát ukázkovými příklady kvalitní výstavby, tedy kvalitní a efektivní přípravy (optimálně na základě architektonické soutěže), realizace i následné údržby.

Cíl 4.1

Při zadávání zakázek usilovat o co nejvyšší kvalitu jejich plnění.

Opatření 4.1.1

Zajistit, aby při výběrových řízeních na územně plánovací a projektovou činnosti (včetně krajinářských úprav) byla hlavním kritériem výběru kvalita. Cena za územně plánovací a projektové práce by neměla být jediným kritériem, a to ani u zakázek malého rozsahu.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: průběžně

Opatření 4.1.2

Zpracovat metodiku využívání systému Design and Build (společné zadání na projekt a realizaci) u veřejných zakázek ve stavebnictví, včetně dlouhodobých dopadů na celkovou kvalitu vystavěného prostředí.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT
Spolupráce: MMR
Termín: 2026

Opatření 4.1.3

Zpracovat metodiku, která by umožnila stanovit kromě pořizovacích nákladů i náklady na provoz (včetně energetické náročnosti), údržbu a případně i odstranění stavby. Připravit návrh systému získávání a využití základních dat o ekonomice realizace, provozu a údržby staveb financovaných z veřejných prostředků.

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: ČKA, ČKAIT,
Termín: 2025

Opatření 4.1.4

Podporovat sdílení zkušeností, propagaci výsledků a publikování informací o veřejných zakázkách z veřejných zdrojů.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MPO, ČKA, ČKAIT, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Termín: průběžně

Cíle a opatření

Opatření 4.1.5

Používat celkové náklady životního cyklu stavby jako doporučené kritérium ve výběrových řízeních.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MPO, ČKA, ČKAIT

Termín: průběžně od 2026

Cíl 4.2

Využívat architektonické soutěže při přípravě staveb financovaných z veřejných rozpočtů.

Opatření 4.2.1

Při přípravě významných budov financovaných z veřejných rozpočtů se doporučuje přednostně využívat architektonické soutěže.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, Svaz měst a obcí České republiky

Termín: průběžně

Cíl 4.3

V rámci dotačních titulů dbát na kvalitu vystavěného prostředí

Opatření 4.3.1

Provázat hodnocení kvality staveb s vybranými dotačními programy a při tvorbě programových dokumentací zahrnout kvalitu mezi hodnotící kritéria. V případě dotací, které se týkají vystavěného prostředí, zvýhodnit v hodnotících kritériích regulační plány a účast městského architekta kladnými body.

Zodpovědnost: MMR, MPO, MŽP, MŠMT, MZ, MD, MF, MPSV, MO, MK, MS

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace

Termín: průběžně

Opatření 4.3.2

Upravit pravidla dotací, které se týkají vystavěného prostředí tak, aby umožňovala zadání formou architektonických soutěží (dostatečná lhůta, započitatelnost nákladů architektonických soutěží), a jejich využití kladně hodnotila v hodnocení.

Zodpovědnost: MMR, MPO, MŽP, MŠMT, MZ, MD, MF, MPSV, MO, MK, MS

Spolupráce: ČKA, ČKAIT

Termín: 2026

Cíl 4.4

Získávání zpětné vazby ze zadávání zakázek

Opatření 4.4.1

Analyzovat různé formy zadávání zakázek ve stavebnictví.

Zodpovědnost: MMR, TAČR

Spolupráce: ČKA, ČKAIT

Termín: 2027

Opatření 4.4.2

Propojit Akademii veřejného investování s tématem kvality vystavěného prostředí a zahrnout je do odborného vzdělávání.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MPO, MŽP, MŠMT, MZ, MD, MF, MPSV, MO, MK, MS, ČKA, ČKAIT

Termín: 2026

Obt. 9 – Café Republic na Petříně. Přilášené díla na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.
Autor: Ing. arch. Marek Pyszko, Ing. arch. Marek Wojnar, Ing. Michal Sedláček, MSc, Ing. arch. Lukáš Wawrosz.
Fotografie: Lukáš Legierski.
Za pozornost stojí industriální styl kavárny v památkově chráněném objektu a komplexní řešení od stavby, přes
interiér, branding až po úbrousky na stole.

Téma 5 – Kvalita staveb

Kvalitu staveb je třeba sledovat ve všech fázích jejich navrhování a realizace, ale i v průběhu jejich životnosti. Základem kvalitní stavby je kvalitní dokumentace stavby.

Cílem kvalitního projektu je na jedné straně dílo hodnotné esteticky, na straně druhé stavba, která bude fyzicky i morálně vyhovovat jak současným, tak v průběhu let se měnícím potřebám uživatelů. Je žádoucí, aby budovy splňovaly vysoké nároky na funkčnost a estetický vzhled, aby měly zároveň vztah k prostředí, jeho kulturním a přírodním hodnotám a ke krajině a respektovaly principy udržitelnosti. S jakoukoliv stavbou bezprostředně souvisí volná prostranství, která je nutno citlivě vytvářet a udržovat. Vystavěné prostředí, včetně jednotlivých staveb, má být navrhováno bez překážek a přístupné pro všechny uživatelské skupiny.

Vysoce kvalitní vystavěné prostředí plní funkční, technické a ekonomické požadavky. Musí však uspokojovat i sociální a psychologické potřeby lidí. Požadavek vysoké kvality musí být zohledněn na stejné úrovni jako ekonomické nebo technické zájmy.⁷

Estetická kvalita staveb je součástí jejich architektonické kvality, představuje především vizuální a kompoziční kvalitu stavby ve vztahu k jejímu symbolickému či kulturnímu významu.

Součástí kvality staveb však není pouze jejich estetická hodnota, ale i jejich začlenění do prostředí, jejich účelnost (dispoziční řešení, variabilita a možnost přestavby) v harmonii s formou, společenská hodnota (přínos pro rozvoj společnosti), technické řešení (použití materiálů a technologií, kvalita provedení, životnost) a v neposlední řadě jejich jednoduchá údržba a nízké provozní a energetické nároky, které v poslední době nabývají větší důležitosti než vlastní pořizovací náklady. Vysoké náklady na provoz stavby mohou být důsledkem nevhodného technického řešení nebo nevhodného návrhu jejího provozu již ve fázi projektu, dále nekvalitního provedení stavby nebo zanedbávání údržby.

Mezi požadavky na bezpečnost a vlastnosti staveb patří mechanická odolnost a stabilita, požární bezpečnost, ochrana zdraví osob a zvířat, zdravých životních podmínek a životního prostředí, ochrana proti hluku, bezpečnost při užívání, úspora energie a tepelná ochrana. Projektant při své práci musí zvažovat možnosti a náročnost realizace, provozu, užívání, údržby, životnosti a případně odstranění stavby. Také by měl být brán v potaz vliv nových technologií na přípravu (digitalizace, BIM), realizaci (robotizace) i řízení budov. Obecně je třeba zvyšovat energetickou účinnost budov, stavět a renovovat za účinného využívání energie a zdrojů.⁸

Pro kvalitu prostředí i života ve městech i na venkově má zásadní význam péče o stávající stavební fond, proto je třeba zaměřit pozornost na údržbu již vybudovaných objektů, a důsledně se snažit revitalizovat či přeměňovat existující objekty, areály a území, které pozbyly své původní využití. Při rekonstrukcích staveb je nutno dbát na to, aby nedocházelo k jejich znehodnocování neodbornými zásahy. Při stavebních úpravách by měla být zachována a rozvíjena původní hodnotná architektonická, stavební a technická podstata staveb.

Cíl 5.1

Zajistit zpracování projektů ve vysoké kvalitě.

Opatření 5.1.1

Prosadit uplatnění standardů výkonu (objem času) při zpracování územně plánovacích a projektových dokumentací. V návaznosti na německý model prověřit obnovení honorářových řádů jako doporučených cen projekční praxe.

Zodpovědnost: ČKA
Spolupráce: MMR, ČKAIT, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
Termín: 2025

⁷ Davoská deklarace přijatá dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury.

⁸ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Zelená dohoda pro Evropu** (European Green deal) (COM(2019) 640 final) ze dne 11. 12. 2019.

Opatření 5.1.2

Prověřit možnost využití určité části investičních nákladů stavby na začlenění uměleckých děl do veřejných staveb. Prověřit možnosti zavedení systému, který by tyto náklady a umělecká díla mapoval.

Zodpovědnost: MK
Spolupráce: Spolek Skutek, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy
Termín: průběžně

Opatření 5.1.3

Provést právní úpravu, která umožní v územně plánovací dokumentaci vymezit veřejně prospěšné stavby, případně architektonicky nebo urbanisticky významné stavby, u kterých je podmínkou rozhodování o změnách v území předchozí realizace architektonické soutěže

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUUP
Termín: 2025

Cíl 5.2

Řešit úspornost, udržitelnost, snižování dopadů klimatických změn a odolnost staveb i prostředí.

Opatření 5.2.1

Prověřit a řešit energetický management obcí.

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: MMR, MZe, MŽP, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 5.2.2

Využívat metodiku věnující se hospodaření s dešťovou vodou, podporovat realizace zelených střech a fasád a sledovat v rámci managementu budov uhlíkovou stopu.

Zodpovědnost: veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MZe, MŽP, MPO, MK, MŽP, ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: průběžně

Opatření 5.2.3

Podporovat oběhové hospodářství v oboru stavebnictví.⁹ Zpracovat technický standard k dekonstrukcím staveb a přípravě recyklace stavebních materiálů.¹⁰ Řešit konflikt normových požadavků a použití recyklovaných stavebních prvků a materiálů.

Zodpovědnost: MPO, ČKAIT
Spolupráce: MMR, MŽP, ČKA, AUÚP, ÚNMZ, ČAS veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 5.2.4

Prověřit přístup ke snižování energetických ztrát domů s historicky cennou fasádou, včetně zateplení z vnitřní strany fasád nebo stanovení mírnějších požadavků pro tyto stavby. Provést výzkum v této oblasti.

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: MK, ČKA, ČKAIT, TAČR, vysoké školy
Termín: 2026

Opatření 5.2.5

Připravit osvětové a vzdělávací materiály o kvalitě vnitřního prostředí budov (větrání, zvuková izolace).

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, vysoké školy
Termín: 2025

⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Zelená dohoda pro Evropu** (European Green deal) (COM(2019) 640 final) ze dne 11. 12. 2019.

¹⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost** (New European Bauhaus) (COM(2021) 573 final) ze dne 15. 9. 2021.

Cíl 5.3

Kvalitní technická a dopravní infrastruktura jako součást vystavěného prostředí.

Opatření 5.3.1

Stavby dopravní a technické infrastruktury připravovat v multioborových týmech (inženýři, architekti, krajinářští architekti apod.). Připravit vzorový příklad takového přístupu.

Zodpovědnost: MD
Spolupráce: ČKA, ČKAIT
Termín: 2025

Opatření 5.3.2

Při přípravě investice do dopravní a technické infrastruktury dbát na kvalitní urbanistické, krajinářské a architektonické zpracování a jejich začlenění do prostředí, a to i u drobných staveb. V případě významných staveb pro jejich přípravu využít architektonickou soutěž.

Zodpovědnost: MD, MPO, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT
Termín: průběžně

Obr. 10 – Dřevák. Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Líbeznice.
Autor: Jan Havlas, Jan Hájek, Pavel Joba. Fotografie: Petra Haiská.
Za pozornost stojí zejména přínos stavby pro místní komunitu a její začlenění do terénu.

Téma 6 – Vzdělávání

Kvalita výstavby a tvorby vystavěného prostředí je výslednicí kvalifikované poptávky na straně klienta (stavebníka, investora, obce či jiného veřejného subjektu územního rozvoje) a kvalitního profesionálního výkonu architekta, stavebního inženýra či urbanisty a realizátora prací. Dalším významným faktorem podstatně ovlivňujícím kvalitu vystavěného prostředí je kvalifikace představitelů veřejného sektoru, která určuje kvalitu plánování a rozhodování v území. Péče o vysokou úroveň výkonu činnosti autorizovaných osob je v kompetenci České komory architektů a České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Téma vzdělávání, osvěty a výzkumu se vztahuje k profesím souvisejícím se stavební kulturou a s vystavěným prostředím, ke správním orgánům a k občanské veřejnosti.

Zajištění vysoké odbornosti spočívá v přípravě profesionálů na všech úrovních této činnosti; od odborníků pro architektonické, urbanistické a stavební projektování, techniků ve stavebních oborech a řemeslníků pro realizační (stavební a kompletační) práce. Jedná se tedy jak o **vysokoškolské vzdělání** v případě projektantů, tak o **středoškolské vzdělání** v případě techniků a realizátorů krajinářských úprav a o odbornou přípravu ve stavebních a krajinářských profesích – učňovské **školení**.

Další cílovou skupinou, kam je třeba zaměřit vzdělávání, jsou **úředníci veřejné správy**. Zde lze kvalifikaci, potřebnou pro dosažení lepší podpory a rozvoje architektury a stavební kultury a utváření vystavěného prostředí, charakterizovat jako syntézu odborných znalostí, etických vlastností a nezávislosti autority spojené s výkonem služby ve veřejném zájmu.

Má-li ze strany **veřejnosti** vzniknout kvalifikovaná uživatelská poptávka po kvalitní architektonické a urbanistické tvorbě a stavební a krajinářské produkci, je třeba k uvědomění si hodnoty a kvalit stavebního díla a vystavěného prostředí vychovávat potenciální klienty už od raného věku. Každý občan by měl rovněž znát svá práva v oblasti územního plánování, aby se cítil spoluzodpovědný nejen za stav prostředí ve svém bezprostředním okolí, ale aby byl i schopen přispět k ochraně práv společnosti. Architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, stavební kultura a uvědomování si kvality prostředí jsou témata, která je třeba v přiměřeném rozsahu vyučovat již na základních a středních školách. Pro utváření vztahu k místu a pro formování základů představitosti, prostorového a estetického vnímání i tvořivosti je zásadní i **předškolní vzdělávání**.

Pro udržování povědomí o hodnotě prostředí, v němž žijeme, je důležité **celoživotní vzdělávání**, specificky zaměřené na jednotlivé cílové skupiny (projektanty, veřejnou správu, volené orgány zejména měst a obcí, odbornou i laickou veřejnost). Prohlubování znalostí v oborech architektury a stavební kultury může být významným přínosem pro kvalitu a naplnění života.

Na vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a kvality prostředí se musí ve vzájemné spolupráci podílet státní správa, profesní organizace a vzdělávací instituce, případně i neziskové organizace.

Cíl 6.1

Rozvinout průběžné a prohlubující vzdělávání příslušných úředníků veřejné správy v oborech architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, v dalších oborech souvisejících s výstavbou a ve stavebních a souvisejících předpisech a dále v oblasti participace a komunikace s veřejností.

Opatření 6.1.1

Prohlubovat kvalifikaci úředníků veřejné správy formou kurzů zaměřených na představení tendencí a dobrých příkladů z oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, památkové péče, investování do nemovitostí či rozvoje území a dalších oborů souvisejících s výstavbou a stavební kulturou. Zaměřit se též na odbornost a kompetenci státní správy při zadávání veřejných zakázek. Zavést kurzy Politiky architektury a stavební kultury České republiky pro úředníky veřejné správy.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŠMT, Institut pro veřejnou správu Praha, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 6.1.2

Prohlubovat kvalifikaci příslušných úředníků veřejné správy formou kurzů zaměřených na zapojování veřejnosti a komunikaci s veřejností.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: Institut pro veřejnou správu Praha, vysoké školy
Termín: průběžně

Cíl 6.2

Rozvinout systém dalšího vzdělávání projektantů a ostatních osob podílejících se na výstavbě.

Opatření 6.2.1

Rozvinout systém celoživotního vzdělávání projektantů a ostatních osob podílejících se na výstavbě, a to zejména v oblasti stavebního práva, BIM, udržitelného rozvoje, participace, zelené infrastruktury apod. Podpořit mezistátní setkávání a přenos příkladů dobré praxe.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT
Spolupráce: MMR, MPO, MŠMT, AUÚP, ČAS, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 6.2.2

Prohlubovat vzdělávání projektantů v aktuálních trendech u jednotlivých typologických druhů staveb a nových materiálů a technologií.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT,
Spolupráce: Vysoké školy, Unie zaměstnavatelských svazů ČR
Termín: 2026

Opatření 6.2.3

Pořádat kurzy prohlubující vzdělávání projektantů v oblasti ochrany životního prostředí, včetně podpory biodiverzity či předcházení zraňování volně žijících živočichů.

Zodpovědnost: MŽP
Spolupráce: ČKA, ČKAIT
Termín: 2026

Cíl 6.3

Podporovat a rozvíjet výchovu a vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a kvality prostředí na všech stupních škol.

Opatření 6.3.1

Podpořit vznik a fungování platformy k pravidelné výměně informací, setkávání a koordinaci a zabývající se implementací vzdělávání o architektuře a stavební kultuře na mateřských, základních a středních školách a metodikou prezentace tématu v širších souvislostech. Stanovit zodpovědné osoby v jednotlivých institucích, které budou mít spolupráci v pracovní skupině v rámci své agendy.

Zodpovědnost: MŠMT
Spolupráce: MMR, MŽP, NPI, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: 2024

Opatření 6.3.2

Revidovat rámcové vzdělávací programy tak, aby obsahovaly témata spojená s architekturou a stavební kulturou, přizpůsobená jednotlivým stupňům škol. Začlenit architekturu, urbanismus, územní plánování, krajinářskou architekturu a stavební kulturu do jednotlivých souvisejících vzdělávacích oblastí a příslušných průřezových témat. Zaměřit se zejména na vztah jedince k jeho domovu a městu, včetně péče o prostředí, které jej obklopuje.

Zodpovědnost: MŠMT
Spolupráce: MMR, ČKA, vysoké školy, -neziskové organizace
Termín: 2024

Cíle a opatření

Opatření 6.3.3

Podpořit vznik metodik pro začleňování výuky a výuku tématu architektury a stavební kultury. Při výuce využívat příklady kvalitní architektury jako učební materiál. Začlenit do výuky praktické aktivity zlepšující kvalitu vystavěného prostředí, včetně areálů škol. Nabídnout pedagogům potřebné výukové materiály a odbornou podporu pro zajištění výuky. Zapojit do vzdělávání metodická centra.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, MŽP, MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP, NPI, základní, střední a vysoké školy, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace, metodická centra

Termín: 2025

Opatření 6.3.4

Zařadit přípravu pedagogů zabývajících se tématy architektury a stavební kultury na základních a středních školách do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, MŽP, NPI, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: 2026

Opatření 6.3.5

Sestavit databázi architektů a neziskových organizací se zájmem o spolupráci s učiteli a o zapojení do vzdělávání pedagogů i vlastní výuky tématu.

Zodpovědnost: ČKA

Spolupráce: MŠMT, MMR

Termín: 2024

Opatření 6.3.6

V rámci zvyšování stavební kultury podporovat učňovské školství a jeho prestiž. Podporovat v něm přeshraniční spolupráci a odborné kurzy pro veřejnost.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, NPI, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, Svaz podnikatelů ve stavebnictví, odborná učiliště, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 6.3.7

Posílit informovanost o přínosu kvalitního vystavěného prostředí, včetně ekonomického a společenského významu, na společenskovědních školách. Rozvíjet vzdělávání v oblasti investorských a developerských činností na středních a vysokých školách a v navazujících programech.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí, střední a vysoké školy

Termín: průběžně

Obr. 11 – Vo2max fyzioterapie. Přihlášené dílo na Českou cenu za architekturu 2017. Praha 8.
Autor: Marek Deyl, Jan Šesták. Fotografie: Filip Šlapal.
Pozornost si zaslouží zejména organické tvarování interiéru a jeho barevná kombinace.

Téma 7 – Osvěta a média

Osvětu v oblasti architektury a stavební kultury je třeba zaměřit nejen na odborníky, ale zejména na širokou veřejnost. Zásadní je osvěta potencionálních stavebníků.

Pro dosažení obratu ve stavební kultuře je klíčové působení médií. Média se v poslední době věnují poměrně často problematice bydlení a v menší míře i problematice prostředí měst a krajiny. Kvalita zpracování tohoto tématu je různá a odpovídá zpravidla celkové úrovni média, ve kterém je prezentována.

Ke zvyšování poptávky po kvalitní stavební kultuře musí být využívány příklady dobré praxe. Podporovat je třeba diskusi o stavební kultuře a prezentaci ukázkových realizací v médiích. Klíčovou roli v oblasti osvěty hrají dobré příklady, mezi nimiž by měly být na prvních místech realizace veřejných staveb. Veřejné stavby a veřejná prostranství by měly sloužit jako reprezentant společnosti a její kultury.

Cíl 7.1

Prosazovat větší uplatnění témat architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavebnictví ve veřejnoprávních médiích.

Opatření 7.1.1

Zajistit zpracování podkladů a následně iniciovat u veřejnoprávních médií vytvoření většího prostoru věnovaného tématům architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 7.1.2

Prezentovat kulturní prostředí jako národní bohatství, o které je třeba pečovat a nést za něj zodpovědnost.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MK, ČKA, ČKAIT
Termín: průběžně

Cíl 7.2

Zajišťovat propagaci příkladů kvalitních realizací včetně kvalitní následné péče o hotové dílo.

Opatření 7.2.1

Podporovat soutěže propagující kvalitní příklady architektonických, inženýrských, krajinářských a urbanistických děl, např. Stavba roku, Česká cena za architekturu, Grand Prix architektů, Urbanistický projekt roku apod.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MPO, ČKA, ČKAIT, AUÚP, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 7.2.2

Zajišťovat propagaci historické i soudobé architektury jako turistického cíle.

Zodpovědnost: CzechTourism
Spolupráce: MMR, neziskové organizace, destinační agentury
Termín: průběžně

Opatření 7.2.3

Vytvořit tematické trasy spojující a propagující kvalitní příklady soudobé architektury.

Zodpovědnost: CzechTourism
Spolupráce: MMR, ČKA, neziskové organizace, destinační agentury
Termín: 2028

Cíl 7.3

Mezi odbornou a laickou veřejností zvyšovat povědomí o potřebě komplexního přístupu k vystavěnému prostředí a dalšími činnostmi člověka, zahrnující problematiku staveb, urbanistických celků a krajiny, včetně jejich vlivu na prostředí a člověka. Podporovat utváření vztahu uživatelů k prostředí, ve kterém žijí.

Opatření 7.3.1

Podporovat osvětovou činnost o kulturně historickém kontextu sídel (jak měst, tak i vesnic), jejich vývoji, o významu jednotlivých dochovaných prostorů a objektů, o jejich hodnotě umělecko-historické, o přírodním bohatství a zázemí sídla a jeho jednotlivých částí. Upozorňovat na hodnoty krajiny a potřebu její dostupnosti. Informovat o významu a problémech památkové péče.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŠMT, MK, MŽP, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace, městští a krajsí architekti

Termín: průběžně

Opatření 7.3.2

Zužitkovat příklady dobré praxe ke zvyšování kvality poptávky klientů. Podporovat vycházky s architekty či komentované prohlídky novostaveb.

Zodpovědnost: ČKA, neziskové organizace

Spolupráce: MMR, ČKAIT, vysoké školy, městští a krajsí architekti

Termín: průběžně

Opatření 7.3.4

Provádět osvětu o vhodnosti prostředí pro hru a o vhodnosti jednotlivých herních prvků.

Zodpovědnost: neziskové organizace

Spolupráce: MŠMT

Termín: průběžně

Cíl 7.4

Propagovat českou architekturu v zahraničí.

Opatření 7.4.1

Zajišťovat propagaci české architektury v zahraničí, např. formou webových aplikací, sborníků, kalendářů či diářů s významnými stavbami.

Zodpovědnost: ČKA

Spolupráce: MMR, neziskové organizace, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 7.4.2

Zajišťovat propagaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky v zahraničí. Podporovat mezinárodní debatu a aktivně se účastnit na mezinárodních akcích souvisejících s architekturou a stavební kulturou, včetně akcí řešících případnou evropskou politiku architektury.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 7.4.3

Uspořádat v rámci českého předsednictví v Radě EU konferenci k politikám architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MK, ČKA, Úřad vlády České republiky

Termín: 2022

Obr. 12 – Dům v sadu. Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Praha, Kyje.
Autor: doc. Ing. akad. arch. Jan Šépka. Fotografie: Tomáš Malý.
Pozornost si zaslouží zejména organické tvarování objektu a způsob umístění na svazitém pozemku.

Téma 8 – Výzkum a vývoj

K rozvoji oboru a tím i ke kvalitě **vystavěného** prostředí by měla přispívat i podpora výzkumné činnosti zaměřené na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura, a jejich propojení se sociálními vědami.

Oboru chybí stabilizované, dostatečně vybavené výzkumné pracoviště, které by mělo oprávnění koordinovat a vyhodnocovat výzkum v oboru, formulovat a odůvodňovat trendy dlouhodobého vývoje oboru, vyhodnocovat a zobecňovat problémy získané zpětnou vazbou z běžné praxe a připravovat návrhy jejich řešení, poskytovat odborné vstupy a podklady z oboru do legislativního procesu, odborné veřejnosti a dalším.

Cílem je institucionální posílení trvalé výzkumné činnosti v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury a stavební kultury, konkrétně vytvoření příznivých podmínek pro stabilizaci a rozvoj týmů, které se této problematice budou věnovat a následně dokáží své poznatky účinně prezentovat. Je třeba klást důraz na to, aby výsledky výzkumu byly uplatnitelné v praxi a aby mohly být promítnuty i do vzdělávání v dané oblasti.

Při výzkumu a vývoji je třeba využívat možností nejnovějších animačních, simulačních, zobrazovacích, digitalizačních, informačních a komunikačních technologií.

Cíl 8.1

Podporovat a rozvíjet výzkumnou činnost zaměřenou na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Opatření 8.1.1

Podporovat zadávání projektů a grantů a naplňovat výzkumné potřeby v oborech architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Zodpovědnost: MMR, Úřad ministryně pro vědu, výzkum a inovace

Spolupráce: TAČR, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 8.1.2

Evidovat a jednotně prezentovat granty vypisované různými institucemi v České republice, zejména granty zaměřené na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Zodpovědnost: Grantová agentura České republiky

Spolupráce: všechna ministerstva, TAČR

Termín: průběžně

Opatření 8.1.3

Normativní a kvantitativní výzkumy doplnit kvalitativními výzkumy v „měkkých“ oblastech, jako je identifikace hodnot, vnímání charakteru území obyvateli, přínos kvalitního prostředí a míra citlivosti obyvatel k jeho změnám ve středoevropském kontextu. V odůvodněných případech a v odpovídajícím rozsahu zapojovat do výzkumu veřejnost.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, MŽP, TAČR, GAČR, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: průběžně

Opatření 8.1.4

Podporovat výzkumné projekty, které budou iniciovat výzkum tradičních, nových i recyklovaných materiálů, způsob jejich zpracování a jejich dopad na užité vlastnosti konstrukcí, životní prostředí a energetickou účinnost.

Zodpovědnost: TAČR

Spolupráce: MMR, vysoké školy

Termín: průběžně

Cíle a opatření

Opatření 8.1.5

Iniciovat založení či rozvoj odborných pracovišť zabývajících se tématy architektury, urbanismu, krajinářské architektury a plánování.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ÚÚR, AV ČR, vysoké školy

Termín: 2024

Cíl 8.2

Využívat výsledky výzkumu a vývoje v praxi.

Opatření 8.2.1

Využívat v praxi výsledky výzkumných projektů zaměřených na vzdělávání a osvětu v oblasti architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, TAČR, základní, střední a vysoké školy

Termín: průběžně

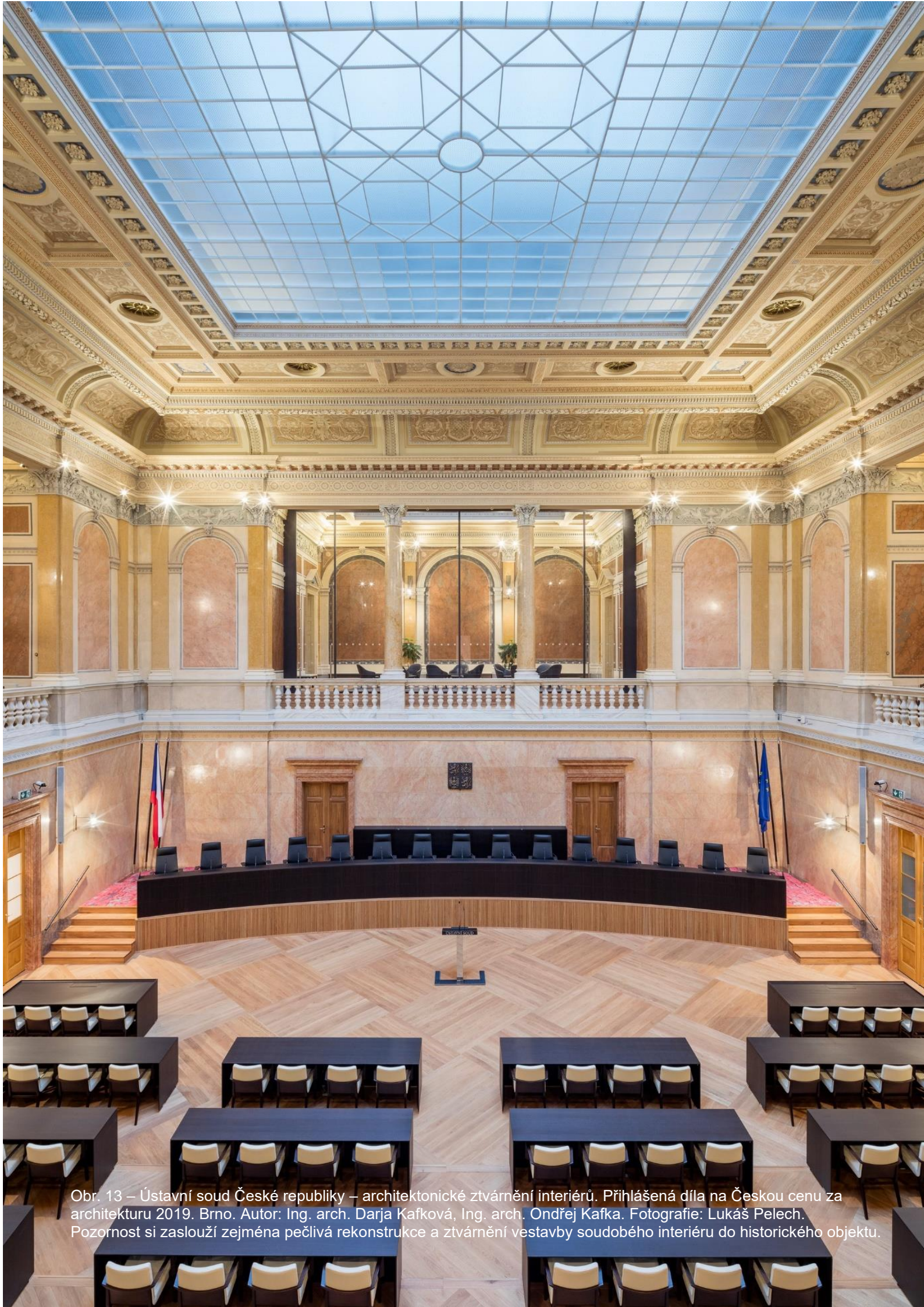
Opatření 8.2.2

Podporovat publikování výsledků výzkumů (českých i zahraničních), které se zaměřují na vliv kvality prostředí na člověka.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŽP, MŠMT, AUÚP, ČKA, ČKAIT, ÚÚR, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: průběžně

Obr. 13 – Ústavní soud České republiky – architektonické ztvárnění interiérů. Přihlášená díla na Českou cenu za architekturu 2019. Brno. Autor: Ing. arch. Darja Kafková, Ing. arch. Ondřej Kafka. Fotografie: Lukáš Pelech. Pozornost si zaslouží zejména pečlivá rekonstrukce a ztvárnění vestavby soudobého interiéru do historického objektu.

Téma 9 – Vedení, koordinace a spolupráce

Pro zdárnou implementaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky je důležitá spolupráce celé řady institucí a sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe. Proto je třeba založit stálé platformy pro sledování implementace a podporu realizace politiky na regionální a místní úrovni, a to formou pracovních skupin i center, které se budou péčí o vystavěné prostředí věnovat systematicky.

Přínosem se stává existence osoby či poradního orgánu zodpovědného za charakter a kvalitu vystavěného prostředí v postavení hlavního architekta obce nebo oblasti.

Cíl 9.1

Koordinovat spolupráci zainteresovaných subjektů a vyhodnocovat plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky.

Opatření 9.1.1

Založit samostatnou webovou stránku věnovanou Politice architektury a stavební kultury České republiky.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ÚÚR
Termín: 2024

Opatření 9.1.2

Zřídit odbornou platformu pro aktualizaci a sledování vyhodnocování Politiky architektury a stavební kultury České republiky a naplňování Davoské deklarace.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MD, MF, MK, MV, MŠMT, MPO, MZe, MŽP, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Český statistický úřad, TAČR, Grantová agentura České republiky, NPÚ, NPI, Národní institut pro další vzdělávání, Institut pro veřejnou správu Praha, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, Svaz měst a obcí České republiky, Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR, vysoké školy, nevládní, neziskové organizace a obecně prospěšné společnosti.
Termín: 2024

Opatření 9.1.3

Pravidelně sledovat a hodnotit plnění jednotlivých opatření a jejich účinnost.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MD, MF, MK, MV, MŠMT, MPO, MZe, MŽP, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Český statistický úřad, TAČR, Grantová agentura České republiky, NPÚ, NPI, Národní institut pro další vzdělávání, Institut pro veřejnou správu Praha, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, Svaz měst a obcí České republiky, Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR, vysoké školy, nevládní, neziskové organizace a obecně prospěšné společnosti.
Termín: průběžně

Opatření 9.1.4

Posílit roli nadací podporujících cíle Politiky architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, vysoké školy, neziskové organizace, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Termín: průběžně

Opatření 9.1.5

Zpracovat materiál srozumitelný široké veřejnosti, shrnující základní principy Politiky architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ÚÚR
Termín: 2023

Cíl 9.2

Implementace v krajích a obcích

Opatření 9.2.1

Podněcovat a podporovat vznik místních a regionálních politik architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, ÚÚR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace, vysoké školy

Termín: Průběžně

Opatření 9.2.2

Založit organizace, které budou podporovat a koordinovat uplatňování Politiky architektury a stavební kultury ČR v krajích a obcích – národní centrum architektury, krajská či regionální centra architektury apod. Využít při tom zkušenosti ze zahraničí, např. z Rakouska. Zajistit pro ně finanční zdroj například z části poplatku za stavební povolení po vzoru Francie.

Zodpovědnost: veřejná správa na úrovni krajů a obcí, krajští architekti

Spolupráce: MMR, MF, ČKA, ČKAIT, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: 2028

Cíl 9.3

Podporovat využívání institutu hlavních architektů a inženýrů.

Opatření 9.3.1

Podporovat platformu pro sdílení znalostí a zkušeností městských/obecních a krajinářských architektů.

Zodpovědnost: ČKA, krajští architekti

Spolupráce: MMR, neziskové organizace

Termín: průběžně

Opatření 9.3.2

Podporovat roli městských architektů jako realizátorů vzdělávání a osvětových aktivit v oblasti architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: ČKA

Spolupráce: veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 9.3.3

Podporovat sdílení městských architektů po vzoru center sdílených služeb.

Zodpovědnost: Svaz měst a obcí, Sdružení místních samospráv, krajští architekti

Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Termín: průběžně

Opatření 9.3.4

Definovat roli městských inženýrů v rozvoji sídel a způsob jejich spolupráce s městskými architekty.

Zodpovědnost: ČKAIT

Spolupráce: ČKA, veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Termín: 2026

Opatření 9.3.5

Sdílet zkušenosti s funkcí městských kurátorů výtvarných děl a způsobem jejich spolupráce s městskými architekty.

Zodpovědnost: veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MK, MMR, ČKA, Galerie hlavního města Prahy, Sochařské Brno

Termín: 2026

Cíle a opatření

Opatření 9.3.6

Prověřit účelnost zřízení krajských architektů (osob či institucí) jako koordinátorů Politiky architektury a stavební kultury České republiky, garantů prosazení kvality architektury v regionech a podpory měst a obcí v regionu.

Zodpovědnost: veřejná správa na úrovni krajů
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR
Termín: 2028

Opatření 9.3.7

Prověřit účelnost zavedení institutu státního architekta (osoby či instituce) a případně navrhnout rozsah jeho kompetencí, včetně koordinace krajských architektů. Zprostředkovat zahraniční zkušenosti v této oblasti.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: 2026

Opatření 9.3.8

Posílit vzdělávání pro úlohu městského architekta jako koordinátora urbanistické koncepce a kompozice sídel a mediátora mezi zájmovými skupinami. Posílit vzdělávání pro úlohu městského inženýra.

Zodpovědnost: MŠMT
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, Svaz měst a obcí, neziskové organizace, vysoké školy
Termín: 2026

Opatření 9.3.9

Zavést profesi specialista na nemovitosti v Národní soustavě kvalifikací a v Národní soustavě povolání.

Zodpovědnost: MŠMT, MPSV
Spolupráce: Národní pedagogický institut, Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí
Termín: 2025

Obr. 14 – Rezidenční projekt Sakura. Přihlášené dílo na Českou cenu za architekturu 2021. Praha. Autor: Jestico + Whiles. Fotografie: BoysPlayNice. Pozornost si zaslouží zejména použití kvalitních materiálů a využití zeleně v rezidenčním souboru.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1: AUTOŘI A POSTUP TVORBY

Zpracování návrhu Politiky rozvoje stavební kultury (architektury) uložila vláda usnesením č. 524 ze dne 13. 7. 2011, kterým byla schválena Koncepce bydlení České republiky do roku 2020. Ta v kapitole 3.3. Cíle a priority bytové politiky, v podkapitole 3.3.3. Kvalita, v Prioritě státu Kvalita vystavěného prostředí, specificky s ohledem na bydlení, určila úkol „připravit návrh politiky rozvoje stavební kultury (architektury) a předložit vládě ke schválení“.

Impulsem pro zpracování materiálu byla též výzva členským státům definovaná v „Závěrech Rady Evropské unie o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)“.

V průběhu přípravy dokumentu byl název změněn na Politika architektury a stavební kultury České republiky, který lépe vystihuje obsah materiálu.

Garantem, koordinátorem a současně zpracovatelem dokumentu je Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje.

Ještě před oficiálním uložením úkolu probíhaly na základě vstupů Evropského fóra pro politiky architektury přípravné práce na podkladech. Ústav územního rozvoje zpracoval v březnu 2011 dokument „Zvyšování kultury výstavby – Evropské fórum politik architektury“, který vyhodnotil vybrané zahraniční politiky architektury a požadavky vyplývající z evropských dokumentů.

V únoru 2013 Ústav územního rozvoje dopracoval „Analýzu stavební kultury“, kterou zpracoval tým pod vedením prof. Ing. arch. Karla Maiera, CSc. společně s týmem Ústavu územního rozvoje.

Tento dokument navazuje na usnesení vlády č. 524 ze dne 13. 7. 2011, kterým byla schválena Koncepce bydlení České republiky do roku 2020 a kterým se formálně zadalo pořízení dokumentu „Politiky rozvoje stavební kultury“. Analýza byla členěna do sedmi tematických okruhů: Estetická kvalita staveb; Energetická náročnost staveb; Životnost a udržitelnost staveb, trvalost stavebního díla. Pořizovací a provozní náklady; Začlenění staveb do území – stavby v kontextu svého prostředí; Veřejná prostranství; Prostorové uspořádání sídel, dostupnost/napojení; Podpora stavební kultury ve školství, výzkumu a vývoji. Tyto tematické okruhy se vzájemně překrývaly a také se ukazovalo, že v některých případech jsou ve vzájemném příčinném nebo hierarchickém vztahu. Komplementem analýzy pak bylo sociologické šetření mezi vybranými odborníky – architekty, urbanisty, teoretiky a pracovníky veřejné správy. Výsledky také ukázaly, že o řadě témat související právě s tématem stavební kultury a prostředím sídel existuje ve veřejném prostoru diskuze, i vyhraněné názory na problémy i případná řešení.

Materiál také vyhodnocoval dosavadní koncepcie resortů a dotačních titulů a určitým významem jimi byl ovlivněn. Koncepce evropské unie představoval například dokument Evropa 2020, který obsahoval podněty pro rozvoj stavební kultury. Byly jimi například:

- Architektura musí být vnímána jako projev kultury, který reprezentuje a dokumentuje dřívější a současné způsoby života a společné hodnoty.
- Cílem musí být dosahnout uspokojivého vzájemného působení mezi starým a novým a správné ochrany hodnot v krajině.
- Je třeba vědomě využívat nástroje pro dobrý společenský rozvoj a územní plánování, které usnadňují udržitelný rozvoj architektury.
- Stavební kultura a dobrá architektura se musí zaměřit na životní prostředí, univerzální design, dobrou kvalitu.
- Posouzení vlivu na životní prostředí je důležité také při volbě mezi zachováním stavby, novým využitím nebo novou stavbou.

Byly také reflektovány koncepcie v České republice, mezi které patřila „Politika územního rozvoje České republiky z roku 2008“. Ta také jednoznačně definovala podněty pro Politiku rozvoje stavební kultury (architektury), kdy stanovila například priority:

- Chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví.
- Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice.
- Minimalizovat negativní důsledky suburbanizace pro udržitelný rozvoj území.

Závěrem dokumentu byly zpracovány doporučení ke zpracování politiky rozvoje stavební kultury.

Jako jeden ze základních podkladů pro formulaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky byly využity materiály, které pro daný účel Ministerstvo pro místní rozvoj objednalo u České komory architektů, České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a u Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR.

Materiál vznikl zejména v roce 2014. V létě 2014 proběhly konzultace pracovní verze dokumentu s klíčovými partnery. Po úpravě byl materiál podroben vnitřnímu připomínkovému řízení.

V listopadu 2014 byl materiál rozeslán do meziresortního připomínkového řízení. Zúčastnila se všechna ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy a organizační složky státu a ministerstva řízené organizace, které jsou dotčeny spoluprací na jednotlivých opatřeních. Připomínkového řízení se účastnily i jednotlivé kraje. Osloveny byly též dotčené odborné a profesní svazy a spolky, vybrané vysoké školy a nevládní a neziskové organizace aktivně činné v této oblasti. V době meziresortního připomínkového řízení byl materiál rovněž zveřejněn k připomínkám nejširší veřejnosti.

Po zpracování připomínek a projednání jejich řešení s jednotlivými resorty byla Politika architektury a stavební kultury České republiky v prosinci 2014 předložena vládě. Vláda ji schválila dne 14. 1. 2015 usnesením č. 22.

Kromě aktivního plnění příslušných opatření Ministerstvo pro místní rozvoj průběžně sledovalo naplňování Politiky architektury a stavební kultury České republiky. Ministerstvo proto ve spolupráci se všemi institucemi určenými jako garanti nebo spolupracovníci na plnění opatření připravilo „Zprávu o plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k prosinci 2017“. Splněno bylo asi 15 % opatření, téměř 50 % bylo rozpracováno. V závěru zprávy byly uvedeny náměty, jejichž zařazení do aktualizace dokumentu je třeba prověřit. Ministerstvo proto již v roce 2018 zahájilo přípravné práce na aktualizaci dokumentu. Na tento materiál posléze navázalo „Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020“. Vyhodnocení konstatovalo, že více než 80 % ze všech 71 opatření bylo buď zcela splněno, nebo došlo v jejich plnění k významnému pokroku. Pouze 3 opatření se nepodařilo splnit. Kromě vyhodnocení naplňování jednotlivých opatření se materiál věnuje i popisu distribuce a medializace Politiky architektury a stavební kultury České republiky a shrnuje konference, které se na jí řešená témata konaly. Samostatná kapitola je věnována evropskému kontextu a mezinárodním akcím souvisejícím s politikami architektury a stavební kultury. Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020 vzala na vědomí vláda na svém zasedání dne 15. 3. 2021 usnesením číslo 287.

Z vyhodnocení plnění vyplynulo, že po šesti letech existence Politiky architektury a stavební kultury České republiky je vhodné přistoupit k její aktualizaci. Vláda proto uložila ministryni pro místní rozvoj zajistit zpracování aktualizace do konce roku 2022.

Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje začalo zpracovávat podklady pro aktualizaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky. Prvním podkladovým materiálem byla „Analýza zahraničních materiálů a doporučení“. Vznikl tak přehled národních politik jednotlivých států a jejich vliv na formování a zvyšování kvality vystavěného prostředí, ve kterém lidé žijí, pracují a rekreují se. Na tento materiál navázala „Analýza doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu“. Cílem obou materiálů byla sumarizace a zpřehlednění doporučení vyplývajících z analýz zahraničních materiálů, zadaných odborem územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj odborným zpracovatelům, kterými byly Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, Česká komora architektů a Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

Dne 15. 3. 2021 vláda svým usnesením č. 287 uložila zpracovat do konce roku 2022 aktualizaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky, přičemž měl být zohledněn materiál „Náměty k aktualizaci“. Ten byl určen jako základní podklad pro diskuzi. Obsahuje možná témata, která byla třeba v rámci aktualizace prověřit. Náměty uváděné v tomto materiálu vycházely z vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky, z analýzy zahraničních materiálů a z doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu. Cílem tohoto materiálu bylo nastínit směry, kterými by se aktualizace témat, cílů i opatření mohla ubírat.

Autoři a postup tvorby

Obr. 15 – Zpráva o plnění *Politiky architektury a stavební kultury České republiky k prosinci 2017*

Obr. 16 – *Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v češtině*

Obr. 17 – *Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v angličtině*

Posledním podkladem byl materiál „Výsledky souhrnné analýzy výstupů k aktualizaci dokumentu“. Cílem materiálu byla sumarizace a zpřehlednění všech dosavadních výstupů, které byly podkladem pro Aktualizaci *Politiky architektury a stavební kultury ČR*. Materiál shrnuje navíc poznámky a postřehy pro debatu nad jednotlivými tématy, cíli a opatřeními. Ústav územního rozvoje na základě zadání odboru územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj vybral a zpřehlednil možnosti, které Aktualizace *Politiky architektury a stavební kultury ČR* může přinést. Z dílčích podkladů posoudil odlišnosti doporučení nebo naopak shodu těchto doporučení. Materiál byl vytvořen zejména pro diskusi o Aktualizaci *Politiky architektury a stavební kultury České republiky*. Všechna doporučení byla roztříděna podle předpokládané využitelnosti v aktualizaci na: doporučení, která je možné použít; doporučení, u kterých je potřeba diskuze pro posouzení doporučení a jeho případného dopadu; doporučení, která nelze využít, případně nespádají pod gesci *Politiky architektury a stavební kultury ČR* nebo jsou formulována příliš obecně.

V souvislosti s aktualizací *Politiky architektury a stavební kultury ČR* byla vytvořena v polovině roku 2021 pracovní skupina, která návrh aktualizace konzultovala. Skupinu svolal odbor územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj jakožto garant *Politiky architektury a stavební kultury ČR*. Členy pracovní skupiny byli 4 desítky odborníků z ministerstev, krajských úřadů, profesních organizací, Svazu měst a obcí ČR, akademické sféry či nadací zabývajících se tématy kvalitní architektury a stavební kultury. Pracovní skupina nenahrazovala formální projednání aktualizace dokumentu. Setkání pracovní skupiny se uskutečnila 29. června 2021, 14. prosince 2021 a 2. května 2022.

V květnu 2022 byl materiál rozeslán do vnitřního připomínkového řízení. Po zapracování připomínek z vnitřního připomínkového řízení i námětů pracovní skupiny byl materiál v červenci 2022 rozeslán do meziresortního připomínkového řízení. **Zúčastnila se všechna ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy a organizační složky státu a ministerstva řízené organizace, které jsou dotčeny spoluprací na jednotlivých opatřeních. Připomínkového řízení se účastnily i jednotlivé kraje. Osloveny byly též dotčené odborné a profesní svazy a spolky, vybrané vysoké školy a nevládní a neziskové organizace aktivně činné v této oblasti. V době meziresortního připomínkového řízení byl materiál rovněž zveřejněn k připomínkám nejširší veřejnosti.**

Po zapracování připomínek a projednání jejich řešení s jednotlivými resorty byla *Politika architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022* v říjnu 2022 předložena vládě. Vláda ji schválila dne xx. x. 2022 usnesením č. xx.

PŘÍLOHA 2: ZÁKLADNÍ POJMY

Architektura je v obecném pojetí stavebním uměním. Její rozsah sahá od urbanismu a krajiny přes stavby až po design a interiérovou architekturu. V užším významu se architektura zabývá řešením staveb a jejich okolí, výsledkem architektonické tvorby je pak stavba nesoucí umělecké pojetí či názor. Architektura musí plnit sociální, kulturní, hospodářské a environmentální podmínky a požadavky a hraje zásadní roli v úsilí o zlepšení kvality vystavěného prostředí. Dobrá architektura přispívá k vysoké kvalitě života a poskytuje atraktivní, funkční a harmonicky projektované stavby a okolní prostředí; vyjadřuje společnou kulturu a identitu a zároveň specifikum lokality; podněcuje uchování společenských hodnot a jejich rozvoj.

Krajinářská architektura se zabývá plánováním, projektováním a správou přirozeného a člověkem vystavěného prostředí, a to za využití estetických a vědeckých zásad. Cílem je řešení otázek ekologické udržitelnosti, kvalitní a zdravé krajiny, kolektivní paměti, historického dědictví, kultury a spravedlivého využití daného území. Prostřednictvím řízení a koordinace dalších oborů pracuje krajinářský architekt s interakcemi mezi přirozenými a kulturními ekosystémy, jako je adaptace a mitigace v oblasti změny klimatu, stabilita ekosystémů, socioekonomický pokrok, zdraví komunit a kvalita jejich života, s cílem vytvořit místa s předpokladem nastolení společenské a hospodářské rovnováhy.

Urbanismus je obor lidské činnosti, jehož posláním a cílem je vytvářet harmonické, pestré a přitažlivé prostředí v lidských sídlech a krajině. Vychází přitom z komplexní analýzy a ekologicky pojaté syntézy přírodních, historických a kulturních hodnot, poznání sociálních procesů, místních potřeb, tradic a zvyklostí i ekonomických a technických možností společnosti. Jedná se o vyváženou syntézu hledisek humanitních, přírodních a technických, posilovanou kulturními hledisky a uměleckými přístupy.

Územní plánování je soustava pravidel, metod a nástrojů, které zajišťují postupné, často dlouhodobé naplňování dohodnutých cílů urbanistické, krajinářské a architektonické tvorby. Územní plánování vytváří předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území.

Regionální plánování je strategické plánování. Stanovuje koncepce, směry a případně i projekty pro vyvážený rozvoj území. Zahrnuje úroveň státní, regionální i obecní. Je důležité, aby dokumenty regionálního a územního plánování byly v souladu.

Krajina je dle „Evropské úmluvy o krajině“ definována jako část území, tak jak je vnímána lidmi, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů.

Veřejné prostranství jsou fyzickou částí veřejného prostoru. Jedná se o náměstí, nádvoří, ulice, nábřeží, tržiště, pasáže, průchody, pěší a cyklistické cesty, parky, zahrady a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostranství nebo jeho části. Veřejná prostranství tvoří systém, který může být funkčně a významově hierarchizován.

Zelená infrastruktura je dle zákona č. 283/2021 Sb. plánovaný, převážně spojitý systém ploch a jiných prvků vegetačních, vodních a pro hospodaření s vodou, přírodního a polopřírodního charakteru, které svým cílovým stavem umožňují nebo významně podporují plnění široké škály ekosystémových služeb a funkcí; součástí zelené infrastruktury je také územní systém ekologické stability. Zelená infrastruktura je součástí veřejné infrastruktury.

Architektonická soutěž je efektivní nástroj pro realizaci stavebních záměrů. Architektonická soutěž propojuje zadavatele s profesionály z oboru, kteří pomohou nastavit podmínky pro výběr nejkvalitnějšího projektu, a zároveň zadavateli umožní ponechat si kontrolu nad celým procesem. Nespornou výhodou architektonické soutěže je možnost porovnávat mezi sebou větší množství návrhů. Nezávislá odborná porota pomůže nejen při výběru návrhu, ale rovněž spolupracuje už při přípravě soutěžních podmínek, při diskusi s architekty a také vypracuje odborné posudky soutěžních prací. Architektonickou soutěž je možné vypsát na jakýkoliv druh stavby, doporučuje se ale zejména pro veřejné zakázky s vyššími investičními náklady nebo stavby v centrech měst, v chráněném území a dále u veřejných budov, jako jsou knihovny, školy, divadla, nádraží, náměstí apod.

Základní pojmy

Stavební kultura (německy „Baukultur“) je proces a výsledek vývoje prostředí vytvářeného lidskou činností v oblasti architektury a stavebnictví. Zahrnuje stávající budovy, včetně památek a dalších prvků nemovitého dědictví, jakož i návrh a výstavbu současných budov, infrastruktury, veřejných prostor a krajin, které jsou zasazeny do přírodního prostředí a s ním souvisejí. Stavební kultura rovněž odkazuje na postupy plánování pro stavební projekty, infrastruktury, města, vesnice a otevřenou krajinu a na tradiční a inovativní stavební techniky a metody. Existuje široké implicitní společenské chápání kvality, jakož i nástrojů, postupů a praktik, odkud pramení selektivní používání slova „kultura“ v tomto pojmu.¹¹ Stavební kultura zahrnuje architekturu, stavební inženýrství, urbanismus, územní a regionální plánování, krajinářskou architekturu, zahradní architekturu, památkovou péči a v neposlední řadě tvorbu veřejného prostoru zastavěného území od jeho celkové koncepce až po výtvarný detail. Kromě uživatelských, uměleckých a pocitových, má stavební kultura řadu atributů sociálních.

Kvalita stavební kultury je přímo úměrná odpovědnosti, se kterou přistupujeme k ochraně hodnot, jako jsou kulturní památky, urbanisticky hodnotné soubory a architektonicky cenné stavby, veřejná prostranství nebo nezastavěné území – volná krajina. Její hodnota je většinou nejvíce ovlivněná nikoliv tím nejkvalitnějším (výjimečnými díly architektonickými, technickými, krajinářskými apod.), ale spíše opomíjenou nebo zanedbávanou částí celku, která však může ve výsledku tvořit velkou část vystavěného prostředí.

Davoský systém kvality stavební kultury (Davos Baukultur Quality System) je souborem nástrojů, který umožňuje vymezení a posouzení kvalit stavební kultury na místech zahrnujících a zhodnocujících sociální, emocionální a kulturní hodnoty, jakož i technická a funkční hlediska, za pomoci těchto osmi kritérií: správa, funkčnost, životní prostředí, hospodářství, rozmanitost, kontext, smysl pro místo a krása.

Vystavěné prostředí je chápáno jako prostředí vně i uvnitř staveb, bezprostředně a pravidelně využívané v souvislosti s těmito stavbami. Je to prostředí vytvořené člověkem, člověkem udržované a užívané. K tomuto prostředí náleží stavby i soubory staveb s jejich pozemky, nezastavěné proluky mezi stavbami, volná prostranství včetně zeleně jako součásti těchto prostranství, chodníky, silnice a ostatní dopravní stavby, veškeré zpevněné plochy, zahrady, stavby v krajině i krajina sama, je-li upravena podle architektonických zásad.

Vystavěné prostředí je odrazem vývoje společnosti, její materiální a duchovní úrovně. Základní hodnotou vystavěného prostředí je jeho trvání, umění odpovědně reagovat na potřeby dneška a zároveň se ušlechtilě proměňovat v čase podle měnících se potřeb společnosti. Vystavěné prostředí má dávat pocit kontinuity a stability, nabízet prožitky krásy a pohody a poskytovat hodnotný rámec pro život každého člověka.

Prostředí pro život je vyvážené složení umělého a přírodního prostředí, které zahrnuje jak venkovní, tak vnitřní prostory.

Místní přístup je přístup, který se zaměřuje na konkrétní okolnosti daného místa a zapojuje komunitu a širokou škálu místních organizací z různých odvětví jako aktivní účastníky jejich rozvoje a provádění.

Státní, krajské a městské týmy architektů jsou týmy architektů v rámci veřejné správy, jejichž posláním je poskytovat vedení v oblasti navrhování a strategické poradenství s cílem zlepšit koncepci veřejných staveb, podporovat kvalitu daného prostoru a podporovat kulturu rozvoje veřejného prostoru. V rámci dokumentu je často používán nadřazený pojem hlavní architekt, který sdružuje výše uvedené týmy architektů.

Oběhový design je vytváření výrobků a služeb, které již nemají životní cyklus se začátkem, středem a koncem. Účelem je navrhnout výrobky, které lze použít, opětovně využít a recyklovat, což vede k nižší spotřebě zdrojů, menšímu množství odpadu a větší přidané hodnotě pro ekosystém. Oběhový design se zaměřuje na vytváření výrobků a služeb pro oběhové hospodářství.

¹¹ Závěry Rady o kultuře, vysoce kvalitní architektuře a zastavěném prostředí jakožto klíčových prvcích iniciativy Nový evropský Bauhaus (2021/C 501 I/03) ze dne 13. 12. 2021.

PŘÍLOHA 3: SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Evropské právní předpisy

Oblast architektury a stavební kultury je předmětem mnohých mezinárodních úmluv a dohod. Mezi nejvýznamnější patří:

- **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 73/2000 Sb.m.s.), přijatá dne 3. října 1985 v Granadě. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. srpna 2000. Hlavním cílem úmluvy je ochrana památek, architektonických souborů a míst jako kombinovaných děl člověka a přírody, včetně okolí chráněných statků.
- **Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy** (revidovaná) (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 99/2000 Sb.m.s.), přijatá dne 16. ledna 1992 ve Vallettě. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 23. září 2000. Cílem této úmluvy je ochraňovat archeologické dědictví jako zdroj evropské kolektivní paměti a jako nástroj historického a vědeckého studia.
- **Evropská úmluva o krajině**, podepsaná dne 20. října 2000 ve Florencii, vstoupila v mezinárodní platnost dne 1. března 2004. Hlavním cílem Úmluvy je zajistit ochranu jednotlivých krajín Evropy. Její význam spočívá v tom, že ukládá povinnost vytvářet a realizovat ohleduplné a z hlediska charakteru krajiny udržitelné krajině politiky, a to za účasti veřejnosti a místních a regionálních úřadů, a dále pak zohledňovat charakter krajiny při formování politik územního rozvoje, urbánního plánování a jiných sektorálních či intersektorálních politik.
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES** ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací. Tato směrnice byla změněna směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU ze dne 20. listopadu 2013. Další změny na základě rozhodnutí komise v přenesené působnosti.

Národní právní předpisy

Základním národním rámcem pro Politiku architektury a stavební kultury ČR je **Listina základních práv a svobod**, která v článku 35 odstavci 1 stanoví, že „každý má právo na příznivé životní prostředí“. Tamtéž v odstavci 3 se stanovuje, že „při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem“.

Politika architektury a stavební kultury ČR vychází zejména z následujících právních předpisů, ve znění platném k datu jejího zpracování:

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon
- Vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb
- Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti
- Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území
- Vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření
- Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby
- Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
- Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
- Vyhláška č. 168/2016 Sb., o uveřejňování formulářů pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek a náležitostech profilu zadavatele
- Vyhláška č. 169/2016 Sb., o stanovení rozsahu dokumentace veřejné zakázky na stavební práce a soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr

Související právní předpisy

- Vyhláška č. 170/2016 Sb., o stanovení paušální částky nákladů řízení o přezkoumání úkonů zadavatele při zadávání veřejných zakázek
- Vyhláška č. 260/2016 Sb., o stanovení podrobnějších podmínek týkajících se elektronických nástrojů, elektronických úkonů při zadávání veřejných zakázek a certifikátu shody
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií
- Vyhláška č. 264/2020 Sb., o energetické náročnosti budov

Politiky architektury a stavební kultury České republiky se týkají i profesní předpisy, např. Soutěžní řád České komory architektů.

PŘÍLOHA 4: RELEVANTNÍ DOKUMENTY

Evropské dokumenty

Základními evropskými dokumenty, které podnítily vznik Politiky architektury a stavební kultury České republiky, jsou:

- **Usnesení Rady Evropské unie o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C 73/04)** ze dne 12. 2. 2001. Klade důraz na vnímání městského a venkovského prostředí, na krajinu a kulturní dědictví. Definuje architekturu a vyslovuje podporu úloze architektury a územního plánování. Požaduje zlepšování kvality staveb, a to zejména ve veřejné výstavbě, která by se měla stát příkladem pro soukromé investory. Usnesení dále pokládá za důležité prohlubování povědomí o hodnotě architektury, urbanismu a krajinné kultury.
- **Závěry Rady Evropské unie o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)** ze dne 13. 12. 2008. Pro udržitelný rozvoj měst dokument požaduje integrovaný a kreativní přístup, v jehož rámci je stejně významná úloha přisuzována kultuře, hospodářství, sociálním aspektům a životnímu prostředí. Požaduje věnovat zvláštní pozornost kvalitě a rozmanitosti architektury a podporovat kvalitní architektonickou tvorbu jako jeden z faktorů hospodářské dynamiky měst a jejich přitažlivosti pro cestovní ruch. Vyzývá k tomu, aby architektura měla integrující a inovační úlohu již ve fázi návrhu projektu, územního plánování, tvorby krajiny nebo obnovy krajiny. Zdůrazňuje potřebu využívání existujících zastavěných pozemků a budov. Připomíná nutnost zvyšování povědomí veřejnosti o úloze architektury, urbanismu a tvorby krajiny a podpory vzdělávání v těchto oborech. Podporovány mají být inovace a experimentování v oblasti architektury, urbanismu a tvorby krajiny. Členské státy jsou vyzvány, aby zajistily opatření navazující na tyto závěry a podaly zprávu o jejich provádění. Česká republika tuto výzvu plní mj. vznikem Politiky architektury a stavební kultury.

Politika architektury a stavební kultury České republiky a její aktualizace dále vychází zejména z následujících evropských dokumentů:

- **Závěry Rady o kultuře, vysoce kvalitní architektuře a zastavěném prostředí** jakožto klíčových prvcích iniciativy Nový evropský Bauhaus (2021/C 501 I/03) ze dne 13. 12. 2021.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Zelená infrastruktura – zlepšování přírodního kapitálu Evropy (COM(2013) 249 final)** ze dne 6. 5. 2013, které definuje zelenou infrastrukturu, její úlohu v politikách EU a úlohu při ochraně, zachování a zlepšení stavu přírodního kapitálu v EU. Určuje i další kroky pro rozvoj zelené infrastruktury.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Zelená dohoda pro Evropu** (European Green deal) (COM(2019) 640 final) ze dne 11. 12. 2019, představuje Zelenou dohodu pro Evropskou unii a její občany. Opětovně formuluje odhodlání Evropské komise řešit problémy způsobené změnou klimatu a životního prostředí, což je definiční úkol této generace. Cílem je transformovat EU na spravedlivou a prosperující společnost s moderní a konkurenceschopnou ekonomikou efektivně využívající zdroje, která v roce 2050 nebude produkovat žádné emise skleníkových plynů a ve které bude hospodářský růst oddělen od využívání zdrojů. Také má chránit, zachovávat a posilovat přírodní kapitál EU a chránit zdraví a blahobyt občanů před environmentálními riziky a dopady.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost** (New European Bauhaus) (COM(2021) 573 final) ze dne 15. 9. 2021, které definuje Nový evropský Bauhaus. Zelené dohodě pro Evropu dodává kulturní a kreativní rozměr, čímž podporuje udržitelnost inovací, technologií a celého hospodářství. Cílem této iniciativy je poskytnout všem občanům přístup k oběhovému zboží s nižšími uhlíkovými emisemi, které podporuje obnovu přírody a chrání biologickou rozmanitost.

Relevantní dokumenty

- **Evropské perspektivy územního rozvoje** (ESDP – European Spatial Development Perspective), přijaté v Postupimi ministry zemí Evropské unie v roce 1999. Určují společné cíle a koncepce budoucího rozvoje území Evropské unie. Vzhledem k Politice architektury a stavební kultury ČR obsahují požadavek na zachování a spravování přírodních zdrojů a kulturního dědictví či upozornění na problémy spojené s pokračujícím rozšiřováním měst.
- **Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu** (Rada Evropy, Evropská konference ministrů zodpovědných za územní plánování – CEMAT), přijaté v Hannoveru v roce 2000. Poukazují na význam ochrany a zlepšování stavu a zachování rozmanitosti kulturního dědictví. Cílem je napomoci integraci a územní koordinaci společného evropského prostoru. S tím souvisí mimo jiné podpora územní koheze, zlepšování vztahů mezi městem a venkovem, dopravní dostupnost, rozvíjení přístupu k informacím, ochrana přírodního a kulturního dědictví, rozvíjení energetických zdrojů při zachování jejich bezpečnosti, turistický ruch, omezení dopadů přírodních katastrof a další.
- **Charta evropského plánování** ECTP-CEU (Evropská rada urbanistů – European Council of Spatial Planners – Conseil européen des urbanistes), schválená 22. 4. 2013 v Barceloně, klade kromě potřeby spolupráce měst a regionů důraz např. na posilování identity místa, na dostupnost služeb pro všechny obyvatele či na účast veřejnosti v procesu plánování.
- **Nová lipská charta – Využití transformativní schopnosti měst pro obecné blaho** byla schválená na neformálním ministerském setkání dne 30. 11. 2020. Nová lipská charta vychází z Lipské charty schválené roku 2007. Zaměřuje se na integrovaný a udržitelný městský rozvoj v Evropě. Dokument je provázán s politikou soudržnosti a jejím rámcem pro udržitelný rozvoj měst. Jejimi principy jsou zelená, produktivní a živoucí města, která lze aplikovat na 5 oblastech dobrého vládnutí a při zohlednění funkčních území, dostupných finančních a právních nástrojů umožňujících změnu a posílení kapacit měst k jednání.
- **Územní agenda 2030** představuje strategický rámec pro vymezení priorit územního rozvoje EU s horizontem až do roku 2030. Vize Územní agendy 2030 si klade za cíl přispět k inkluzivní a udržitelné budoucnosti všech území a všech občanů Evropy. Podtrhuje význam a udává směr pro strategické územní plánování a zapojení územní dimenze do sektorových politik na všech úrovních veřejné správy. Těto vize lze dosáhnout, pokud bude kladen důraz zejména na diverzitu evropského území, na potenciál k rozvoji území a výzvy, kterým území čelí.
- **Marseilleská deklarace „Udržitelné a otevřené město“** – závěrečné prohlášení ministrů členských států Evropské unie odpovědných za rozvoj měst, učiněné v Marseille dne 25. 11. 2008. Prohlášení se zaměřuje na udržitelný a soudržný integrovaný rozvoj měst a na řešení otázky klimatické změny v souvislosti s rozvojem měst.
- **Stockholmská deklarace** a výzva z 2.–4. prosince 2009 požaduje, aby vlády evropských a světových zemí v oblasti stavebnictví přispěly k neutralizaci vlivu uhlíku v nových stavbách do roku 2020, podpořily kompaktní lidská obydlí, města a metropole s vysokou kvalitou života a povzbudily investice, které směřují do kvality života lidí a jejich potomků prostřednictvím kvalitního vystavěného prostředí a infrastruktury, a to vždy se zřetelem na planetární omezené zdroje a na snižování dopadu stavebnictví na životní prostředí lidí.
- **Davoská deklarace** přijatá dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury. Davoská deklarace je vyjádřením úsilí ministrů kultury dosáhnout vysoce kvalitní úrovně stavební kultury, která zásadním a mnohvrstevným způsobem ovlivňuje životy lidí. Zdůrazňuje společnou zodpovědnost států, nevládních organizací a soukromého sektoru. Ministerstva kultury jednotlivých zemí se zavázala šířit myšlenky a principy deklarace nejen v rámci vlád, ale mezi všechny účastníky procesů plánování a výstavby, stejně jako v široké veřejnosti. Implementace Davoské deklarace je nazývána Davoským procesem. Davoský proces je postaven na 3 pilířích: Politika a komunikace; Koncepty a reflexe; Národní politiky (místní a regionální). Dosavadním výstupem je Davoský systém kvality stavební kultury.
- **Davoský systém kvality stavební kultury** (Davos Baukultur Quality System), který je výstupem v rámci Davoského procesu. Slouží pro hodnocení vysoce kvalitní architektury a vystavěného prostředí pro každého. Obsahuje 8 kritérií, jež by měla být posuzována při hodnocení kvality záměrů, a k nimž jsou navrženy otázky a indikátory, podle kterých by mělo být jejich splnění hodnoceno. Kritéria tvoří: dobrá správa, funkčnost, vliv na životní prostředí, ekonomické aspekty, diversita, kontext, vztah k místu a krása.

- **Deklarace ministrů EU zodpovědných za bydlení a výstavbu** z Nice ze dne 8. 3. 2022 byla přijata na neformálním zasedání v rámci francouzského předsednictví Rady Evropské unie, jehož tématem bylo zajištění dostupného, udržitelného, důstojného a odolného bydlení, které zajistí kvalitu života. Byl kladen důraz na to, že je důležité zohlednit již vykonanou práci v oblastech udržitelného a cenově dostupného bydlení, velkou různorodost situací v členských státech, zejména mezi městskými a venkovskými oblastmi, ale také mezi oblastmi s rostoucím nebo klesajícím počtem obyvatel, potřebu zapojit do procesu místní orgány a regiony, jakož i potřebu posílit spolupráci mezi institucemi, členskými státy a územními orgány, a konečně na význam vytvoření nástrojů pro lepší pochopení otázek spojených s bydlením.

Národní dokumenty

Základním východiskem pro zpracování Politiky architektury a stavební kultury na národní úrovni byla **Koncepce bydlení České republiky do roku 2020**, kterou schválila vláda usnesením č. 524 ze dne 13. července 2011. V kapitole 3.3.3. Kvalita, prioritě „Kvalita vystavěného prostředí, specificky s ohledem na bydlení“, vláda uložila úkol připravit návrh politiky rozvoje stavební kultury (architektury) a předložit vládě ke schválení. V roce 2021 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR představilo novou **Koncepci bydlení ČR 2021+**, kterou schválila vláda usnesením č. 358 ze dne 12. dubna 2021. Politika architektury a stavební kultury České republiky souvisí s koncepcí bydlení zejména v oblastech vytváření kvalitního a dostupného veřejného prostoru, zajištění dostupnosti veřejné infrastruktury, přiměřeného a udržitelného rozvoje sídel včetně jejich obytných území a kvalitního a dostupného vnitřního prostoru obytných budov, ale nemá již přímou vazbu na úkoly, uložené koncepcí bydlení.

Tvorba Politiky architektury a stavební kultury České republiky vycházela také z „**Metodiky přípravy veřejných strategií**“, aplikované dle usnesení vlády ČR ze dne 2. května 2013 č. 318 a její aktualizace z roku 2019.

Politika architektury a stavební kultury České republiky byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 14. ledna 2015 č. 22, kterým se současně ukládá zpracovat a vládě předložit zprávu o vyhodnocení plnění politiky. V roce 2021 uložila vláda na základě vyhodnocení plnění první verze dokumentu zpracovat do konce roku 2022 jeho aktualizaci.

Politika architektury a stavební kultury České republiky je v souladu, s již přijatými politikami v České republice a je chápána v souvislostech, které se vzájemně podporují a umocňují, zejména s:

- **Politikou územního rozvoje České republiky** ve znění závazném od 1. 9. 2021 (schválena usnesením vlády ČR ze dne 12. července 2021 č. 618). Politika architektury a stavební kultury České republiky přispívá k naplnění republikových priorit Politiky územního rozvoje České republiky 2008, především se jedná o následující priority:

Článek 14: Ve veřejném zájmu chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice. Tato území mají značnou hodnotu, např. i jako turistické atraktivity. Jejich ochrana by měla být provázána s potřebami ekonomického a sociálního rozvoje v souladu s principy udržitelného rozvoje. V některých případech je nutná cílená ochrana míst zvláštního zájmu, v jiných případech je třeba chránit, respektive obnovit celé krajinné celky. Krajina je živým v čase proměnným celkem, který vyžaduje tvůrčí, avšak citlivý přístup k vyváženému všestrannému rozvoji tak, aby byly zachovány její stěžejní kulturní, přírodní a užité hodnoty.

Článek 28: Pro zajištění kvality života obyvatel zohledňovat potřeby rozvoje území v dlouhodobém horizontu a nároky na veřejnou infrastrukturu, včetně veřejných prostranství. Návrh a ochranu kvalitních městských prostorů a veřejné infrastruktury je vhodné řešit ve spolupráci veřejného i soukromého sektoru s veřejností.

Politika architektury a stavební kultury ČR má vazbu také na další republikové priority, uvedené například v článcích 16, 18 až 21, 23 až 27 a 29.

Relevantní dokumenty

- **Zásadami urbánní politiky – Aktualizace 2017** (schváleny usnesením vlády ČR 24. července 2017 č. 549). Důvodem aktualizace bylo promítnutí posledního vývoje a trendů v rozvoji měst, včetně mezinárodního kontextu. Politika architektury a stavební kultury České republiky je v souladu s následujícími zásadami urbánní politiky:
 - Zásada 1 Strategický a integrovaný přístup k rozvoji měst,
 - Zásada 2 Polycentrický rozvoj sídelní soustavy,
 - Zásada 3 Podpora rozvoje měst jako pólů rozvoje v území,
 - Zásada 4 Péče o městské životní prostředí,
 - Zásada 5 Zajištění implementace Nové městské agendy.
- **Strategií regionálního rozvoje ČR 2021+** (schválena usnesením vlády ČR ze dne 4. listopadu 2019 č. 775). Politika architektury a stavební kultury ČR má vazbu především na následující strategické a specifické cíle a typová opatření Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+:
 - Strategický cíl 1: Mezinárodně konkurenceschopná metropolitní území adaptovaná na ekonomický, prostorový a populační růst
Specifický cíl 1.3: Zajistit občanskou vybavenost v dostatečném rozsahu a dostupnosti v jádrech metropolitních oblastí, suburbíích i v širším zázemí a omezit riziko vzniku sociální polarizace a segregovaných či vyloučených lokalit – typová opatření 8., 10.;
Specifický cíl 1.4: Efektivně využívat zastavěné území, omezit zastavování volné krajiny vyvolávané růstem metropolitních území, rozšiřovat a propojovat plochy a hmoty zeleně v intravilánech a zefektivnit hospodaření s vodou a energií v metropolitních územích – typová opatření 11., 12.;
 - Strategický cíl 2: Aglomerace využívající svůj růstový potenciál a plnící úlohu významných krajských hospodářských, kulturních a akademických center
Specifický cíl 2.4: Efektivně řešit problémy životního prostředí spojené s koncentrací velkého množství obyvatel a adaptovat aglomerace na změnu klimatu – typová opatření 20., 21.;
 - Strategický cíl 3: Hospodářsky stabilizovaná regionální centra představují snadno dostupná centra kultury, zaměstnanosti a obslužnosti příslušných funkčních regionů, jejich venkovské zázemí je na regionální centra dobře dopravně napojeno, disponuje dostatečnou sítí služeb a jsou v něm uplatňována inovativní řešení
Specifický cíl 3.1: Vytvořit vhodné podmínky pro diverzifikaci ekonomické základny regionálních center a jejich venkovského zázemí a využití jejich potenciálu a podpořit propojení podnikatelských subjektů ve vztahu k potřebám trhu práce – typová opatření 25., 27.;
 - Specifický cíl 3.3: Zlepšit dostupnost služeb v regionálních centrech i v jejich venkovském zázemí s důrazem na kulturní dědictví, péči o památky a místní specifika a reagovat na problémy spojené se stárnutím a existencí či vznikem sociálně vyloučených lokalit – typová opatření 33.;
 - Specifický cíl 3.4: Pečovat o prostředí obce a stabilizovat dlouhodobé využívání krajiny a zamezit její degradaci – typová opatření 34., 35., 37.;
 - Strategický cíl 6: Kvalitní plánování regionálního rozvoje přispívající k plnění cílů regionální politiky
Specifický cíl 6.1: Posilovat koordinaci strategického a územního plánování – typová opatření 48.;
 - Specifický cíl 6.2: Rozvíjet strategické plánování na bázi funkčních regionů a posilovat spolupráci aktérů v území – typová opatření 49.–52.;
 - Specifický cíl 6.3: Zohledňovat územní dimenzi v rámci sektorových politik a rozvíjet SMART řešení – typová opatření 53., 55.

Vize a cíle obsažené v Politice architektury a stavební kultury ČR podporuje celá řada dalších dokumentů, např.:

- **Memorandum o vzdělávání a architektuře**, podepsané představiteli České komory architektů a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR na konferenci Evropského fóra pro politiku architektury (EFAP) v Praze, pořádané v roce 2009 v rámci českého předsednictví EU.
- **Memorandum Architektura ve vzdělávání**, které vzniklo na základě mezioborového setkání „Otevřený think tank architektů – OTTA“, konaného dne 1. 4. 2014 v Plzni na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělání“.

- **Koncepce rozvoje venkova 2021–2027**
(schválena usnesením vlády ČR ze dne 13. ledna 2020 č. 36)
- **Strategie rozvoje cestovního ruchu ČR 2021–2030**
(schválena usnesením vlády ČR ze dne 19. července 2021 č. 640)
- **Národní strategie regenerací brownfieldů 2019–2024**
(vláda vzala na vědomí dne 8. července 2019)
- **Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj (Cílů udržitelného rozvoje) v České republice (2018–2030)**
- **Implementační plán Strategického rámce Česká republika 2030 (2018–2030)**

PŘÍLOHA 5: SEZNAM ZKRATEK

ACE	Rada evropských architektů – Architects' Council of Europe
AUÚP	Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR
AVČR	Akademie věd České republiky
ČAS	Česká agentura pro standartizaci
ČKA	Česká komora architektů
ČKAIT	Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě
ČR	Česká republika
ECAP	Evropská konference k politikám architektury – European Conference on Architectural Policies
EDAP	Evropští ředitelé politik architektury – European Directors on Architectural Policies
EFAP	Evropské fórum pro politiky architektury – European Forum for Architectural Policies
EU	Evropská unie
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MO	Ministerstvo obrany
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NPÚ	Národní památkový ústav
NPI	Národní pedagogický institut
PASK ČR	Politika architektury a stavební kultury České republiky
TAČR	Technologická agentura České republiky
ÚNMZ	Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví
ÚÚR	Ústav územního rozvoje

PŘÍLOHA 6: SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek na titulní stránce – Rekonstrukce paláce hradu Helfštýna. Hlavní cena České ceny za architekturu 2021. Týn nad Bečvou.

Autor: Ing. arch. Miroslav Pospíšil. Fotografie: BoysPlayNice.

Obr. 1 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza zahraničních materiálů a doporučení

Obr. 2 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu

Obr. 3 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Náměty k aktualizaci

Obr. 4 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Výsledky souhrnné analýzy výstupů k aktualizaci dokumentu

Obr. 5 – Archeopark Pavlov. Hlavní cena České ceny za architekturu 2017. Pavlov.

Autor: Ing. arch. Radko Květ, Ing. arch. Pavel Pijáček. Fotografie: Ales Jungmann.

Obr. 6 – Revitalizace Kostnického náměstí. Finalista na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.

Autor: Ing. arch. Hana Špalková, Ing. Radmila Fingerová. Fotografie: Aleš Motejl.

Obr. 7 – Top rezidence Šárecké údolí. Přihlášena díla na Českou cenu za architekturu 2020. Praha 6.

Autor: Ing. arch. Oldřich Hájek, prof. Ing. arch. Jaroslav Šafer. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 8 – Nová radnice Prahy 7. Nominace na Českou cenu za architekturu 2020. Praha 7.

Autor: Ing. arch. Vojtěch Sosna, Ing. arch. Jakub Straka, Ing. arch. Jáchym Svoboda. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 9 – Café Re:public na Petříně. Přihlášena díla na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.

Autor: Ing. arch. Marek Pyszko, Ing. arch. Marek Wojnar, Ing. Michal Sedláček, MSc, Ing. arch. Lukáš Wawrosz. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 10 – Dřevák. Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Líbeznice.

Autor: Jan Havlas, Jan Hájek, Pavel Joba. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 11 – Vo2max fyzioterapie. Přihlášena díla na Českou cenu za architekturu 2017. Praha 8.

Autor: Marek Deyl, Jan Šesták. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 12 – Dům v sadu. Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Praha, Kyje.

Autor: doc. Ing. akad. arch. Jan Šépka. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 13 – Ústavní soud České republiky – architektonické ztvárnění interiérů. Přihlášena díla na Českou cenu za architekturu 2019. Brno.

Autor: Ing. arch. Darja Kafková, Ing. arch. Ondřej Kafka. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 14 – Rezidenční projekt Sakura. Přihlášena díla na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.

Autor: Jestico + Whiles. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 15 – Zpráva o plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k prosinci 2017

Obr. 16 – Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v češtině

Obr. 17 – Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v angličtině

Název: **POLITIKA ARCHITEKTURY A STAVEBNÍ KULTURY
ČESKÉ REPUBLIKY – AKTUALIZACE 2022**

Vydává: Ministerstvo pro místní rozvoj
Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1

Spolupráce: Ústav územního rozvoje
Jakubské náměstí 3, 602 00 Brno

Rok vydání: 2022

Vydání: První

Místo vydání: Praha a Brno

Náklad: 2000 ks

Počet stran: 58

ISBN 978-80-87147-83-2 Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha
ISBN 978-80-87318-34-8 Ústav územního rozvoje. Brno

Ministerstvo pro místní rozvoj

Staroměstské náměstí 6

110 15 Praha 1

Tel.: +420 224 861 111

www.mmr.cz

Ústav územního rozvoje

Jakubské náměstí 3

658 34 Brno

Tel.: +420 542 423 111

www.uur.cz